& Diakonie Parochie

Een uitgave van het LKDB

Jaargang 27
Nummer 3

September 2014

Diaconaal handelen. *Dienst aan kerk en samenleving*

Kerk en samenlevingsbrief over samenhang en isolement

Interview met bisschop Gerard de Korte

De kracht van de PCI is snel en adequaat handelen

Handreiking armoede opsporen en individuele hulpverlening

Inhoud

Ter inleiding	1
Katholieke zorginstellingen en hun identiteit	2
Kerk en Samenlevingsbrief over samenhang en isolement	4
De kracht van de PCI is snel en adequaat handelen	6
“In balans brengen en houden van de verticale en horizontale dimensie”	10
De toekomst van de kerk - de kerk van de toekomst in de Euregio?	14
Diaconaal opbouwwerk als vorm van presentie	16
Eerste Bonifatius pelgrimsdag: Te Doen Gerechtigheid	18
Cordaid eert ‘stille helpers’	20
Oecumenische Diaconale Prijs Arnhem 2014	24
Diaconie en diaconale Prijzen	26
Netwerk SchuldHulpMaatje wordt landelijke Vereniging	28
Bram van Mil start met Jobgroups in Leiden	30
Armoede op het spoor komen	31
Tien stappenplan bij individuele hulpverlening	32
Gedreven helpers, boekbespreking	34
Bouwen in vertrouwen, boekbespreking	37
Agenda en weetjes	39
Cordaid Armoede in Nederland; oproep donateurs en abonnees	40
Colofon	
Meditatief: *Waar het op aan komt*	

Redactioneel

Het tijdschrift *Diakonie & Parochie* gaat in op ontwikkelingen rond diaconie in parochies, Parochiële Caritas Instellingen en katholieke gemeenschappen. Inhoudelijke reflecties, beleidsmatige vergezichten, oogst van conferenties en werkdagen, concrete voorbeelden, interviews met mensen in de praktijk, recensies van relevante boeken vullen de pagina’s. Het aantal pagina’s per nummer bedraagt 40. Zo is *Diakonie & Parochie* een praktisch katholiek diaconaal tijdschrift. Voor redactionele contacten: crijns@ziggo.nl

Ter inleiding

Hub Crijns

Het afgelopen kwartaal was dat van de zomer, van vakantie nemen, van het verlangen naar rust omzetten in even vrij zijn van verplichtingen. Het weer wilde in Nederland wel en niet meewerken. Er waren dagen met zon. En er waren dagen met (veel) water. Einde augustus spreken de weerkundigen over een van de toptien natste zomers.

Is er nog wat gebeurd in de zomerperiode? Meer dan genoeg in de wereld. De Islamitische Staat is opgericht en sindsdien kan je de berichten over oorlog, moorden, vernietiging, chaos en vluchtelingenstromen niet meer bijhouden. De oorlog in Oekraïne kost ook de nodige slachtoffers, leidt tot vernieling en chaos en stromen vluchtelingen. Vlucht NH17 werd met bijna 300 mensen aan boord uit de lucht geschoten. De gevolgen van deze vliegtuigramp hield Nederland wekenlang bezig. Tussen Rusland en de Europese Unie namen de spanningen toe en werden over en weer economische sancties afgekondigd. Stroppen voor groente- en fruittelers, vervoerders en winkels. Israel en de Hamas gingen weer in oorlog. De beelden van vernieling, chaos, doden en vluchtelingen vullen het dagelijkse nieuws. In Afrika zorgt de uitbraak van het ebola-virus ervoor dat de Wereld Gezondheidsorganisatie spreekt van een epidemie. En Italië weet niet meer hoe het de stromen bootvluchtelingen uit Afrika en het Midden-Oosten moet gaan opvangen. Ja, er is zeker wat gebeurd in de zomerperiode.

Merken we daar wat van in Nederland? Wordt dat wereldtoneel zichtbaar in het diaconaal handelen? Jawel. De Islamitische Staat roept weer felle emoties op en de ideologische strijd is ook in Nederland aan te wijzen. Tussen islamieten en christenen is het oorlog, joden en palestijnen voeren oorlog en in Nederland kunnen we er ook wat van als je de reacties leest, vooral op het internet. De doden van vlucht NH17 hebben geleid tot een maand van publiek rouwvertoon en felle discussies over wie waar nu voor verantwoordelijk is. De sanctiestrijd tussen EU en Rusland voelen veel bedrijven, maar ook consumenten. Wellicht wordt groenten en fruit goedkoper en gaat de voedselbank grotere partijen fruit en groenten krijgen. En rond al die vluchtelingen die een veilige toekomst zoeken in de Europese Unie blijft het nog even stil. Maar ook in Nederland groeit de vraag naar beschikbare opvangmogelijkheid voor vluchtelingen.

Dus de diaconale wereld gaat in de komende tijd zeker iets merken van de gevolgen van al die crises in de wereld. De hulpvragen zullen blijven komen. Er is meer dan genoeg te doen door parochies en parochiële caritas instellingen. Ook in dit nummer treft u verhalen, voorbeelden, en achtergronden bij het diaconaal handelen, zoals dat gedaan wordt in parochies en parochiële caritas instellingen. Het landelijk diaconaal beleid komt in beeld met een interview met bisschop Gerard de Korte en een sociale brief. U kunt lezen over de kracht van de PCI, katholieke zorg, diaconaal opbouwwerk, stille helpers, diaconale prijzen, SchuldHulpMaatje, diaconale dagen en een handreiking rond armoede opsporen en individuele hulpverlening. Boekbesprekingen wijzen u op interessant leesvoer.

Uit de reacties blijken waarderingen voor *Diakonie & Parochie*. We hopen dat u dit goede nieuws aan anderen doorvertelt. Werft u mee aan nieuwe abonnees? De prijs is dit jaar nog 20 euro (inclusief portokosten), maar zal in 2015 stijgen naar 22,50 vanwege gestegen (porto)kosten. Voor al uw reacties en meningen kunt u terecht bij eindredacteur Hub Crijns. Adres: crijns@ziggo.nl.

De identiteit van katholieke zorginstellingen

Erik Borgman is Professor for Public Theology, Cobbenhagen Chair at Tilburg University

Zijn er nog katholieke instellingen voor zorg? Het vermaledijde woordje 'nog' is hier voor één keer op zijn plaats. Hoeveel katholieke zorginstellingen zijn er de laatste decennia niet verdwenen? Niet dat ze opgeheven zijn, maar ze fuseerden met andere zorginstellingen zonder signatuur, of werden seculier met onze steeds verder seculariserende cultuur.

Zorg en levensbeschouwing

Vaak wordt met name dit laatste voorgesteld als een geleidelijk, natuurlijk en daarom onvermijdelijk proces. Breed heerst de overtuiging dat mensen tegenwoordig geen behoefte meer zouden hebben aan zorg die wordt vormgegeven vanuit een religieuze visie. Daarom, is dan de gedachte, wordt deze zorg ook niet meer aangeboden. Levensbeschouwing blijft beperkt tot de randen van de zorg. Als de omgang met ziekte en dood, met handicap en ouder worden persoonlijk wordt, hebben mensen behoefte aan levensbeschouwing, aan spiritualiteit, aan religie. Dat wil zeggen: sommige mensen. Deze mensen moeten door professionals ondersteund worden in de zingeving van hun bestaan.
Katholieke zorginstellingen, of de overblijfselen van ooit katholieke instellingen voor zorg in gefuseerde instellingen, hebben de neiging om zich op dit gebied te profileren. Ze hebben aandacht voor zingeving, zeggen ze dan, voor de mens die de patiënt, de zorgbehoeftige, de cliënt ook is. Voor zijn of haar inbedding in grotere verbanden van familie en buurt. Maar doorgaans is die aandacht in eerste instantie gericht op degene die zorg krijgt, want die is aan de instelling toevertrouwd en daar heeft de instelling zorg voor te dragen. Haar of zijn behoeften staan centraal: wat heeft u nodig, wat kan u steunen?

Erik Borgman leidt het VKMO project 'Religie in het publieke domein' *[Foto: Arjan Broers]*

Maatschappelijke en culturele druk

Ik geloof niet dat katholieke instellingen te allen tijde naar een *unique selling point* moeten streven. Hun identiteit zit niet per se in zaken die elders niet aan te treffen zijn. Toch geeft het feit, dat ook levensbeschouwelijk neutrale instellingen graag mensgericht willen zijn en hun welbevinden centraal willen stellen in dit geval te denken.
Misschien ligt het aan mijn gebrek aan kennis. Ik ken veel instellingen waar wordt geworsteld met het katholieke verbod op euthanasie of abortus, maar mij zijn geen katholieke instellingen bekend, die handelen uit het inzicht dat deze vormen van omgang met de uiteinden van het leven voortkomen uit de manier waarop in de hele zorgsector met het leven wordt omgegaan. Of dat isoleren van mensen ze het gevoel geeft niet in tel te zijn, waardeloos, alleen een last. En ik ken al helemaal geen instellingen die hier expliciet beleidsconsequenties uit trekken. Sommige zouden het willen, maar voelen zich onthand.
Er is een enorme maatschappelijke en culturele druk op leidinggevenden en andere werkers in de gezondheidszorg, en op mensen die zorg nodig hebben, om zorg op een bepaalde manier te zien. Zorg is een product, degene die zorg krijgt, dient te worden benaderd als een cliënt met behoeften en rechten. De druk van de overheid om de zorg op een bepaalde manier te organiseren, is zo mogelijk nog groter. De inspectie voor de gezondheidszorg heeft een welomschreven visie op wat kwaliteit is en wil die kwaliteit kunnen controleren. Het is aan instellingen de zorg zo vorm te geven dat dit ook mogelijk is. En als een instelling vergoeding wil krijgen voor behandelingen, dan moet zij duidelijk te onderscheiden en te beschrijven behandelingen uitvoeren. Waarmee is bepaald dat zorg steeds meer een kwestie is van onderscheiden handelingen en behandelingen die constateerbeer goed en slecht kunnen worden uitgevoerd.

Onmisbaar deel van onze gemeenschap

Er bestaan nog altijd katholieke - en algemeen christelijke - zorginstellingen. Maar het zorgsysteem in Nederland is niet gebaseerd op de gedachte dat zorg voortkomt uit een visie. Een visie op wat mensen zijn, op hun onvervreemdbare waardigheid en hoe die te respecteren valt, op wat wij binnen een samenleving aan elkaar verschuldigd zijn op momenten van tegenslag of behoeftigheid. De fictie is dat het de taak is van zorginstellingen om zorg beschikbaar te stellen, zodat mensen die zorg nodig hebben kunnen kiezen wat zij nodig achten.
Zoals gezegd is dit de fictie. In realiteit wordt er aangeboden wat voor mensen heilzaam wordt geacht vanuit een perspectief op wat goed leven is, en kiezen mensen in hoge mate wat ze cultureel gesproken geacht worden te kiezen. Een katholieke identiteit die zich terugtrekt op een aanbod op wat binnen dit model nog als keuze verschijnt, past zich aan het idee aan dat mensen geïsoleerde individuen zijn. En dat zijn mensen naar katholieke overtuiging nu net niet. Volgens de traditie van Katholiek Sociaal Denken zijn mensen in alles wat zij zijn en doen deel van een gemeenschap en betekent respect voor hun waardigheid dat ze ook zo benaderd worden.
Het is daarom vanuit katholieke visie van groot belang het leven binnen zorginstellingen in een zo open mogelijke verbinding met het leven erbuiten vorm te geven, en de overgang zo vloeiend mogelijk te maken. Want het gaat er niet alleen om dat wij zo goed mogelijk voor onze dementerenden zorgen. Het gaat er allereerst om dat weer zichtbaar en voelbaar wordt dat het ónze dementerenden zijn, op hun specifieke manier onmisbaar deel van ónze gemeenschap. Ik ken instellingen die daar echt werk van maken, hoe groot de moeilijkheden ook zijn waar ze in de praktijk op stuiten. De neiging om dit expliciet met hun katholieke identiteit te verbinden, is echter niet groot.

Belijdenis

De reactie van velen zal zijn: dat is geen probleem, als het maar gebeurt. Het gaat er christelijk en katholiek gesproken inderdaad niet om dat we vrome woorden gebruiken. Het gaat erom dat we daden van goedheid stellen. Onder de huidige omstandigheden pleit ik voor een veel explicietere belijdenis en het ontwikkelen van een visie op de zorg die het Katholiek Sociaal Denken tot uitgangspunt neemt. Het is van groot belang dat er een geloofwaardig alternatief wordt uitgewerkt voor de technocratische visie op zorg die zozeer de boventoon voert, dat zij niet als visie wordt herkend.
Deze visie geeft zowel de feitelijke zorgverleners - de 'handen aan het bed' - als degenen die van zorg afhankelijk zijn vaak het gevoel niet werkelijk gezien te worden in hun verlangen en hun inzet. Het is daarom van groot belang te laten zien dat er een alternatief denkbaar is dat niet alleen beter werkt, maar bovendien op solidere fundamenten is gebouwd: het feit dat mensen onherroepelijk kind van God zijn.

Thijs Caspers, *Proeven van goed samenleven . Inleiding in het katholiek sociaal denken*, 128 pag., ISBN 978 94 9104 229 4, € 19,50 (excl. verzendkosten).
Bestellen: info@katholieknetwerk.nl
Informatie over het Katholiek Sociaal Denken is ook te vinden op: www.katholieknetwerk.nl/pagina/59/katholiek_sociaal_denken

Brief over samenhang en isolement in onze samenleving

Jozef Wissink, Berry van Oers en *Hub Crijns* zijn deelnemers aan het Landelijk Katholiek Diaconaal Beraad

In september verschijnt de brief '*Hebben wij iets met elkaar?*' met gedachten over samenhang en isolement in onze maatschappij vanuit het referentschap 'Kerk en Samenleving' van de Rooms Katholieke Kerk in Nederland.

Niet alleen onze economie maar ook onze gehele cultuur verkeert in een crisis. Dat gaat iedereen in de samenleving aan. De auteurs van deze sociale brief willen als leerlingen van Jezus Christus en geïnspireerd door de katholieke traditie samen met anderen meedenken over de aard en de oorzaken van de crisis en hoe we daar op kunnen reageren.

Individualisering

Onze huidige samenleving wordt gekenmerkt door individualisering. Dat wil zeggen dat maatschappelijke verbanden die vroeger het leven van mensen bepaalden nu minder invloed uitoefenen. Daardoor mogen en moeten steeds meer zaken door het individu zelf gekozen worden. Mensen zijn steeds meer verantwoordelijk voor hun eigen leven. Deze ontwikkeling waarderen we vanuit onze christelijke traditie als positief.
Bij het proces van individualisering zijn ook vragen te stellen. Zijn we er echt vrijer door geworden? Vanuit onze traditie is de maatstaf voor vrijheid of we tot liefde komen: dat we aan anderen het goede geven en daarvoor zelf tot offers bereid zijn. Die liefde heeft gemeenschapsverbanden nodig waarin ze opgeroepen en geoefend wordt, waarin het vrije individu tot solidaire inzet voor andere mensen komt.

Houtsnijwerk Barmhartige Samaritaan door onbekende kunstenaar [Foto: Hub Crijns]

Naast het proces van individualisering zijn er nog meer veranderingen in de samenleving gaande: dagelijks komt het wereldnieuws via de media indringend bij ons binnen. De crisis dwingt in Europa tot meer samenwerking. Bedrijven, gemeenten en geloofsgemeenschappen fuseren. We zijn mobieler geworden en daardoor minder vast aan één gebied en één gemeenschap verbonden. Het vertrouwen in de overheid en in de kerken neemt af. Die veranderingen roepen vragen en onzekerheid op. Waar zijn we nog thuis? Wie kan ik nog vertrouwen?

Gemeenschapsverbanden

Geïndividualiseerde mensen hebben behoefte aan verbanden van gesprekspartners en bondgenoten waarbinnen ze zichzelf deel voelen van een zinvol groter geheel.
Het gezin is het primaire verband waarbinnen een mens opgevoed wordt tot vrije persoon én gemeenschapswezen. De Kerk vindt het belangrijk dat de overheid het gezin, en andere primaire leefverbanden, beschermt en ondersteunt. Dat is nodig om kinderen een veilige omgeving te bieden waarin zij leren hun naasten en zichzelf te beminnen.
Naast gezinsverbanden ontwikkelen mensen zich in andere verbanden: scholen, sportverenigingen, religieuze gemeenschappen, buurtverenigingen, netwerken van sociale media, enz. Binnen die verbanden leren mensen met elkaar omgaan en kunnen zo een persoonlijke eigenheid ontwikkelen.
In de katholieke traditie zijn persoon-zijn en gemeenschapswezen-zijn twee aspecten die niet met elkaar concurreren. Gemeenschappen vragen om de inbreng van vrije personen en personen worden vrij binnen gemeenschapsverbanden.

De verschillende verbanden spelen, naast de overheid en de markt, een grote rol bij de opbouw van de samenleving. In de traditie van het katholiek sociaal denken is dit maatschappelijk middenveld erg belangrijk. Wanneer mensen daar hun eigen belangen en die van anderen kunnen dienen, kunnen we spreken van een gezonde samenleving.
In de afgelopen tijd zagen we dat de overheid sterk inzette op de vrijheid van individuen en de werking van de markt. Heel opmerkelijk is dat de overheid bij de huidige bezuinigingen een beroep doet op verzwakte onderdelen van de samenleving zoals familie, buurtbewoners en kerken.

Sociale cohesie

Voor de groei van sociale cohesie is het nodig dat groepen en verenigingen ondersteund worden. Ook het hebben van werk is van grote betekenis voor de sociale cohesie. In de arbeid zet de mens zichzelf en zijn vermogens in. Daarom is de arbeid nooit helemaal te scheiden van de mens. Hieruit volgt vanuit onze katholieke traditie dat we de mens zwaarder laten wegen dan productiefactoren zoals kapitaal en grondstoffen, die wel van de persoon te scheiden zijn. De mens vormt centrum en doel van de economie (vgl. Benedictus XVI, *Caritas in Veritate*).
Door de groeiende invloed van aandeelhouders op de economie en door de flexibilisering van de arbeid dreigt minder recht te worden gedaan aan het belang van de werkende mens. De werkloosheid stijgt en er zijn plannen om de WW-rechten te beperken. Werklozen worden bedreigd met sancties wanneer ze geen betaald werk vinden. Juist nu moet echter een verdere tweedeling in de samenleving, die bedreigend is voor sociale cohesie en solidariteit, worden voorkomen. Paus Franciscus verzet zich tegen een economie die mensen uitsluit en leidt tot een verafgoding van het geld (vgl. *Evangelii Gaudium*, 53-58).

Nieuwe initiatieven

In de tijd van de verzuiling waren maatschappelijke organisaties verzekerd van een vaste eigen achterban. Mensen hebben nu veel meer te kiezen. Organisaties moeten telkens weer laten zien wie ze zijn en wat ze te bieden hebben. Dit kan binnen de organisaties leiden tot nieuwe inzichten en nieuw elan.
Ook de kerken zijn geroepen om het geloof in Jezus Christus steeds opnieuw te verantwoorden naar anderen. Dit vraagt om grote theologische en pastorale creativiteit.
In onze samenleving zijn, naast oude, ook nieuwe vormen van samenhang nodig. Vaak zorgen buurtverbanden voor sociale opvang. Waar deze vangnetten wegvallen of ontbreken is het belangrijk om nieuwe vormen van gemeenschap te stimuleren.

Vragen

Vanuit het thema van deze brief stellen we vragen aan individuen, aan organisaties en aan de overheden.
Voor afzonderlijke mensen denken we aan vragen zoals: hoe sociaal voeden wij onze kinderen op? Zijn wij goede buren? Welke bijdrage lever ik aan de samenleving? Waar zet ik me voor in en welke waarden leiden me daarbij?
Maatschappelijke organisaties moeten zich de vraag durven stellen in hoeverre zij aan het mens-zijn van hun leden bijdragen of afdoen. Zijn ze zich bewust van hun maatschappelijke betekenis? Durven zij zich telkens te herontdekken in zich wijzigende omstandigheden?
Aan de overheden stellen we de vraag of zij initiatieven willen ondersteunen op terreinen, waar opvang en sociale cohesie aan slijtage onderhevig zijn of nog niet bestaan.
De kerken zijn nog steeds kernen van sociale cohesie. Onze God roept mensen wel persoonlijk, maar nooit als eenlingen. Hij nodigt hen uit met Hem te communiceren als een gemeenschap van mensen. Graag bieden we aan iedereen het goede en waardevolle dat we zelf hebben ontvangen aan. In de samenwerking en de dialoog proberen we het beste bij elkaar naar boven te roepen.

De sociale brief '*Hebben wij iets met elkaar?*' over samenhang en isolement in onze samenleving verschijnt onder verantwoordelijkheid van de Bisschopreferent voor Kerk en Samenleving Mgr. Gerard de Korte in samenwerking met het Multilateraal Beraad en het LKDB. Meer informatie op www.rkkerk.nl.

De kracht van de PCl is snel en adequaat handelen

Jan Maasen is medewerker Dienen en missiesecretaris Bisdom Rotterdam

De sociale leer wordt wel het best bewaarde geheim van de Rooms-Katholieke Kerk genoemd. Daarop doordenkend, zou je de Parochiële Caritas Instelling (PCl) heel goed als het best bewaarde geheim van de parochie kunnen zien.

Verschillende factoren werken die onbekendheid in de hand. Allereerst de naam. De drie letters PCI onthullen in eerste instantie niets over de taakstelling. Alleen ingevoerden weten, dat zij staan voor 'Parochiële Caritas Instelling'. Dan de geschiedenis. De meeste PCI-en zijn voortgekomen uit de vroegere katholieke armbesturen. Onder de oude Armenwet moesten armen zich eerst tot hun eigen kerkgenootschap wenden voor ondersteuning. Was het armbestuur daartoe niet in staat, of was men geen lid van een kerkgenootschap, dan kon een beroep gedaan worden op de burgerlijke gemeente. Met de invoering van de Algemene Bijstandswet in 1965 werd ondersteuning een overheidstaak. De bisschoppen vormden de parochiële armbesturen om tot PCI-en. Financiële steun aan individuen en gezinnen, waar wettelijke voorzieningen tekort schieten, bleef een taak. Andere taken waren steun aan katholieke organisaties voor maatschappelijke dienstverlening en het opzetten van nieuwe initiatieven, die niet door anderen werden opgepakt. Met de uitbouw van de verzorgingsstaat leek de PCI overbodig te worden. Voorzieningen werden beter. Katholieke organisaties kregen overheidssubsidie, gingen professionaliseren en fuseren met andere levensbeschouwelijke of algemene organisaties. Pas de economische crisis van de jaren tachtig deed het besef groeien, dat armoede niet verdwenen was uit de Nederlandse samenleving.

Band met parochie

Vervolgens de band met de parochie. De PCI is weliswaar de caritas instelling van de parochie, maar is tegelijk een publieke kerkelijke rechtspersoon met een eigen bestuur. Ze valt dus niet onder het parochiebestuur om te voorkomen dat geld voor de armen gebruikt wordt voor bijvoorbeeld het vernieuwen van het dak van een kerkgebouw.
In de jaren zeventig en tachtig was in veel parochies de PCI op afstand geraakt van de parochie. Dat kwam ook omdat de parochie van oudsher weinig belangstelling had voor caritas. Dat was meer een taak voor religieuze congregaties, lekenverenigingen (Vincentius) en katholieke maatschappelijke organisaties. Met de groeiende ontkerkelijking van de samenleving ontstond er een lacune. Als de andere dragers van naastenliefde aan belang inboeten, wie moet er dan voor zorgen?
Het Landelijk Pastoraal Overleg van 1987 pleitte daarom voor de ontwikkeling van parochiële diaconie. En bij de herziening van het Algemeen Reglement voor het bestuur van een PCI in 1991 werd de band met de parochie nauwer aangehaald. Zo moet de PCI een beleid voeren in goede samenspraak met het parochiebestuur en daartoe minimaal een keer per jaar een gezamenlijk overleg organiseren. Ook moeten ze samen overleggen over de invulling van een vacature in het PCI-bestuur.
Door de groeiende aandacht voor parochiële diaconie, de stijgende armoede en bezuinigingen bij de overheid neemt het belang van het werk van de PCI toe. De PCI-en treden in de laatste jaren meer in de openbaarheid, hoewel daarover verschillend gedacht wordt.
Medio 2013 kent het bisdom Rotterdam 89 PCI-en. Dat aantal neemt de laatste jaren wat af, omdat PCI-en de fusies van parochies veelal op enige jaren volgen. Volgens het Algemeen Reglement kan een parochie ook maar één PCI hebben. Naar verwachting zullen over enkele jaren nog zo'n 40 PCI-en bestaan.

Individuele noodhulp

Volgens het Algemeen Reglement is het doel van de PCI "de caritas een herkenbare plaats te bieden binnen en vanuit de parochiegemeenschap(pen) en een werkzaam instrument voor de caritas in de parochie(s) te zijn." Daartoe beheert zij het opgebouwde vermogen, verwerft zij middelen en wendt ze deze aan.
Als je PCI-bestuurders vraagt, wat nu de kern van het PCI-werk is, krijg je steevast als antwoord: "het helpen van individuele mensen in noodsituaties". PCI-en zien zichzelf als vangnet achter de bestaande sociale voorzieningen. Als die om wat voor reden dan ook niet toereikend zijn, wil de PCI de helpende hand bieden. Met een luisterend oor en aandacht voor het verhaal van de hulpvrager. Met verwijzing naar en begeleiding in de warwinkel van voorzieningen en instanties. Met praktische hulp. Met hulp in natura of met geld.
"In het algemeen werken we niet mee aan de aflossing van schulden. Dat gaat onze financiële mogelijkheden te boven," aldus Henk de Leeuw, voorzitter van de Interparochiële Caritas Instelling Noordwijkerhout. "In een acute noodsituatie willen we wel eens inspringen. Zo hebben we een paar keer een dreigende afsluiting van water, gas of elektriciteit weten te voorkomen. Of een keer een maand huur betaald, zodat mensen niet het huis uitgezet werden." Formeel werkt deze PCI alleen met voorschotten. "Als we de rekening voor hen betalen, zeggen we wel: 'we verwachten, dat je het terug betaalt'. Soms gebeurt dat ook. Dan kunnen we daarmee weer andere mensen helpen. Maar de meeste mensen die we helpen zitten in de schuldsanering. Daarvan kan je weinig verwachten. Zo realistisch zijn we ook wel."
Deze PCl krijgt aanvragen meestal binnen via het maatschappelijk werk of de voedselbank. Ze hoeft dan geen eigen toetsing te doen van de financiële situatie van de aanvrager of te onderzoeken of er een beroep gedaan kan worden op bestaande sociale voorzieningen. Dat is dan al gebeurd. Andere PCI-en ontvangen ook aanvragen uit de eigen parochie. Mensen wenden zich rechtstreeks tot de PCl of andere parochianen attenderen de PCl op een noodsituatie.

Met hart en hoofd helpen

"Naast het hart moet ook het hoofd werken," vindt Piet van der Burg, bestuurslid van de PCI Berkel en Rodenrijs. "Ik ga dan bij de mensen thuis op bezoek en zeg: 'we willen je wel helpen, maar dan willen we wel je boekhouding zien. Wat komt er maandelijks binnen aan inkomsten? Wat zijn de vaste lasten? Wat is je uitgavenpatroon?' Als het water echt aan de lippen staat, hebben mensen daar geen problemen mee. Maar als ze wat te verbergen hebben... Als ik de meest moderne decoratiespullen zie staan in een huiskamer, maak ik daar ook een opmerking over. 'Eén keer mag ik mezelf toch wel verwennen', is voor mij geen voldoende argument." De PCI wordt niet gehinderd door bureaucratische richtlijnen en procedures. Ze kan snel handelen. Vaak kan binnen 24 uur een oplossing geregeld worden. Daarvan wordt ook gebruik gemaakt door de professionele hulpverlening. "De WMO-ambtenaren bellen ook wel eens," vertelt Van der Burg. "Meneer X heeft een hersenbeschadiging en woont in een tehuis. Hij heeft een epicaremat nodig, maar als de WMO-ambtenaren dat moeten regelen duurt dat minstens zes weken. *A la minute* kan de PCI het geld cash op tafel leggen. Daarmee is deze man direct geholpen. En de PCI krijgt het geld later wel weer van de WMO (Wet Maatschappelijke Ondersteuning). Dat is de kracht van de PCl: snel en adequaat handelen."

Deelname in hulpfonds

Een ander kanaal om hulp in noodsituaties te verlenen, is participatie in een interkerkelijk hulpfonds of gemeentelijk noodfonds. Een dergelijk fonds kan de drempel verlagen voor aanvragers, laat zien dat gemeenschappen samenwerken en schept duidelijkheid naar buiten vanwege één contactadres.
In een kwart van de Zuid-Hollandse gemeenten is zo'n noodfonds actief. Het Interkerkelijk Hulpfonds Noordwijkerhout is al in 1990 opgericht door de PCI-en van Noordwijkerhout en De Zilk en de diaconieën van de protestantse kerken. Daar komen nu in beginsel de individuele aanvragen binnen. In de gemeente Lansingerland, waartoe Berkel en Rodenrijs behoort, bestaat sinds kort ook zo'n gezamenlijk fonds. Alle tien deelnemende diaconieën en PCI-en hebben 500 euro gestort. De gemeente heeft daar 5.000 euro bijgedaan. "Als er nu een aanvraag van een allochtoon gezin komt, verwijzen we die door naar het hulpfonds," aldus Piet van der Burg.

Bemiddelen

Henk de Leeuw is ook heel actief in de plaatselijke voedselbank. Het valt hem op, dat het grootste deel van de klanten van de voedselbank probleemgevallen zijn, maar dat ze nooit om geld vragen. De Leeuw: "Ze komen alleen om het pakket op te halen. De vindingrijkheid is vaak minimaal. Als ze niet in de gelegenheid zijn om het pakket af te halen, laten ze het staan en proberen niet een andere oplossing te vinden. Ze organiseren hun leven niet. Vaak lijkt het bij de hulpverlening ook op water naar de zee dragen. De armoede gaat door van generatie op generatie. Mensen leven soms in uitzichtloze situaties."

Van der Burg herkent dat. Voor hem ligt de waarde van het PCI-werk niet zozeer in het geven van financiële ondersteuning. Veel belangrijker is het om mensen te helpen de juiste richting te vinden. Door te bemiddelen en de eigen kennis ter beschikking te stellen, kunnen mensen veel meer geholpen worden. Hij geeft het voorbeeld van iemand die slecht ter been is en een voorziening wilde hebben om thuis te kunnen blijven wonen. Die aanvraag werd door de gemeente afgewezen, omdat het huis niet geschikt zou zijn voor een traplift. Leden van de PCI zijn op onderzoek gegaan, vonden wel een technische oplossing en zijn daarmee naar de ambtenaar gegaan. Uiteindelijk is die lift er wel gekomen."

Netwerken

In Noordwijkerhout mag het uitdeelpunt van de voedselbank dan geen aanvragen opleveren voor de PCI, elders is dat wel het geval. PCI-en die alleen maar afwachten tot mensen of organisaties zich spontaan tot hen wenden, hebben het niet druk. Aanvragen komen pas, als PCI-en zich actief opstellen en contacten zoeken en onderhouden met andere organisaties. "We hebben tegenwoordig goede contacten met de hoofden van scholen," aldus Piet van den Burg. "Een van hen gaf aan, dat vier mensen het overblijfgeld niet konden betalen. Dan doen wij dat rechtstreeks aan de school. Ook wist deze directeur zeker, dat in vijf gezinnen de kinderen geen cadeautjes met Sinterklaas zouden krijgen. Toen hebben we voor deze negen kinderen cadeautjes geregeld. De betrokken gezinnen weten niet waar die vandaan komen. We hebben ook nauwe contacten met de scouting. Het kampgeld is af en toe te veel. Dan krijgen de kinderen toch bericht dat ze mee mogen en betalen wij het." Die goede contacten met scholen en scouting ontstonden niet vanzelf. De PCI van Berkel en Rodenrijs is bewust op hen afgestapt.

Jan Maasen op zijn werkkamer [Foto: Hub Crijns]

"Help ons mensen helpen"

Het geven van noodhulp door de PCI is een mooie invulling van georganiseerde naastenliefde. Maar het doen van naastenliefde is niet alleen een opdracht voor PCI-bestuurders. Die geldt voor elke gelovige.
Als het Algemeen Reglement de PCI als doel geeft om "de caritas permanent een herkenbare plaats te bieden binnen en vanuit de parochiegemeenschap(pen) en een werkzaam instrument voor de caritas" te zijn, dan heeft zij niet alleen het uitvoeren van naastenliefde namens de parochie op het oog. De PCI heeft ook een taak naar binnen toe: de parochianen aansporen en in de gelegenheid stellen om vanuit hun geloof zelf ook naastenliefde te doen, zowel in spontane daden als in georganiseerd verband.
Om die reden werken veel PCI-en mee aan de invulling van een diaconale zondag. In ruim een derde van de parochies vindt jaarlijks zo'n thema zondag plaats. Favoriete zondagen zijn Sacramentsdag (tweede zondag na Pinksteren), Sint Maarten (rond 11 november) en Christus Koning (laatste zondag kerkelijk jaar). De collecteopbrengst is vaak bestemd voor de PCI of voor een diaconaal doel dat door de PCI is voorgesteld.

Solidariteit

De opdracht tot naastenliefde is universeel. Vroeger ondersteunde het parochiële armbestuur alleen de eigen parochianen. Nu verlenen PCI-en steun aan mensen in nood, ongeacht hun geloofsrichting of herkomst. Het accent ligt daarbij wel op de directe omgeving. Slechts een klein deel geeft ook financiële steun aan diaconale doelen in de Derde Wereld, als daarbij eigen parochianen betrokken zijn. PCI-en staan elkaar ook onderling bij. "Als vermogende PCI vinden we het tot onze taak horen om andere PCI-en in de buurt te helpen," aldus Van den Burg. Daarom geeft men jaarlijks een aanzienlijke donatie aan de PCI van Zoetermeer en worden ook Bleiswijk en Bergschenhoek ondersteund. Van den Burg wil andere PCI-en ook graag helpen met ervaring of daadwerkelijke hulp.

Toekomst

Voor de toekomst droomt Henk de Leeuw van een parochie die diaconaler is en waarvan de pastorale beroepskrachten en het parochiebestuur ook oog hebben voor diaconie. Piet van den Burg droomt van een PCI als rustpunt of steunpunt in de gemeenschap, waarop parochianen terug kunnen vallen als zij een behoefte aan ruggensteun hebben. Dat kan financieel zijn, maar volgens hem is het nog veel belangrijker om mensen te helpen de juiste richting te vinden. Beiden vinden het belangrijk, dat de PCI stevig verankerd is in de lokale parochiekern. In elke kern heb je een aantal mensen nodig die echt betrokken zijn. Als er grotere PCI-en komen, maken ze zich zorgen over langere beslissingslijnen, verdampen van het directe contact en het verliezen van snelheid van handelen.

Bovenstaand artikel is met instemming ontleend aan '*Daden van Levend geloof*', Bulletin pastorale dienstverlening Bisdom Rotterdam, 2014-1, pag. 10-16.
www.rdci.nl: Diocesane Caritas Instelling Bisdom Rotterdam
www.bisdomrotterdam.nl/bisdomrotterdamnu/2013/daden_van_liefde/Pages/daden_van_liefde.aspx
www.bisdomrotterdam.nl/algemeen/pastoraledienstverlening/dienen/Pages/dienen.aspx

“In balans brengen en houden van verticale en horizontale dimensie”

Interview met Mgr. Dr. Gerard de Korte

Gerard de Korte is geboren in 1955 in Vianen en groeide op als jongste zoon van een aannemer. Het ouderlijk milieu is katholiek, ondernemend, sociaal, hecht.

De ouders hebben een groot gevoel om waar nodig hulp te geven en liefdadigheid te tonen. De drie kinderen leren dat liefde voor God samengaat met liefde voor mensen. Als kind op de lagere school ging Gerard zonder toestemming in de buurt geld ophalen voor kinderen zonder ouders in Den Haag. Zo was hij getroffen door het verhaal over deze kinderen.

Scholier en student

Tijdens de middelbare schooljaren vormt het vak geschiedenis zijn lievelingsvak. Als hij na de middelbare school aan de Utrechtse Universiteit geschiedenis gaat studeren, houden de vragen rond het kwaad en het lijden hem intensief bezig. Waarom is er zoveel kwaad in de wereld; zoveel oorlog en onrechtvaardigheid? Die vragen geven hem de impuls om theologie te gaan studeren. Ook ontstaat er een oprechte betrokkenheid op duurzaamheid, op de omgang met de wereld als Gods goede schepping. Als student voedt Gerard de Korte zijn politieke belangstelling door intensief dagbladen te lezen. Eerst ‘De Tijd’ maar later ook het ‘NRC Handelsblad’ en ‘Trouw’. Zo krijgt hij steeds meer zicht op wat er gebeurt in de samenleving en waarom. In de opvoeding en studententijd is er enerzijds het besef het zelf goed te hebben en over materiële zaken geen zorgen te hebben en anderzijds het besef dat omdat aan jou veel gegeven is, je ook aan anderen kunt geven.

Die hartelijke sociale sfeer is ook te merken in de parochie in Vianen. De katholieken kennen elkaar en leven met elkaar, delen voorspoed en tegenslag. Het katholiek sociaal denken krijgt concreet gestalte door het samen doen, het samen aanpakken. Sociale gerechtigheid krijg je niet cadeau, maar je moet onrecht aanvoelen en werken aan oplossingen.

Pastor in de binnenstad van Utrecht en rector

Na de priesterwijding in 1987 combineert Gerard de Korte taken binnen de priesteropleiding en de Binnenstadparochie in Utrecht. Dichtbij de kathedraal is het Catharijnehuis, een opvanghuis voor daklozen. Er is betrokkenheid vanuit de parochie met dit opvanghuis en zo wordt de diaconale opdracht van de parochie gevoed. Gerard de Korte ontmoet veel mensen in dit opvanghuis. Zo ook een jongen, wiens schoenen zo stuk waren, dat er nieuwe moesten worden gekocht. Samen zijn ze de stad ingegaan om eerst sokken te kopen (want die waren ook stuk) en schoenen. De priesteropleiding gaf veel aandacht aan liturgie, verkondiging en catechese maar de diaconale betrokkenheid werd zeker niet vergeten. Het Ariënskonvikt draagt niet voor niets de naam van Alphons Ariëns als voorbeeld van een sociale en diaconale priester. Ariëns was een belangrijk voorbeeld van hoe in een priesterleven de verticale en horizontale dimensie van het geloof dicht bij elkaar moeten blijven. De liefde voor God en de liefde voor mensen vormen een eenheid. Ariëns was een vrome priester die zich tegelijk enorm inzette voor de arbeidersbeweging, de drankbestrijding, de vrouwenbeweging en de missiebeweging. Na zijn benoeming als rector in 1992 stimuleert Gerard de Korte de dubbele focus van de priesteropleiding: het ontwikkelen van een vriendschap met Christus én het inoefenen van een sociale spiritualiteit

Bisschop de Korte is een belezen mens, hetgeen blijkt uit zijn omvangrijke bibliotheek [Foto Hub Crijns]

“De liefde voor God en de liefde voor mensen vormen een eenheid”

Deken van Salland, later IJssellanden

In 1999 volgt de benoeming tot deken van Salland met standplaats Zwolle en later verandert die opdracht door samenvoeging van dekenaten in het dekenaat IJssellanden. Die functie is meer besturend, coördinerend, begeleidend dan de eerdere functies. Alle taken van parochies komen aan bod: liturgie, verkondiging, catechese, diaconie, gemeenschapsopbouw. Het voordeel van zo’n dekenaat in die tijd is dat er voor de voornaamste taken dekenale dienstverleners aanwezig zijn. Het dekenaat Salland kende een medewerker voor diaconie, evenals het latere grotere dekenaat: Ruud Heesters. In het contact met de parochies was er altijd aandacht voor het liturgisch leven en de sacramenten maar ook voor catechetische toerusting en diaconale taken.

Hulpbisschop en Bisschopreferent

In 2001 wordt Gerard de Korte gewijd tot hulpbisschop van het aartsbisdom Utrecht. Dan komt er een landelijke taak bij, want bisschoppen hebben allemaal een of twee landelijke taken. Na een inwerkperiode wordt Mgr. de Korte bisschopreferent voor Kerk en Samenleving als opvolger van Mgr. van Luyn en de tweede bisschop (secundus) voor de Oecumene. Er zijn drie grote lijnen in het referentschap voor Kerk en Samenleving aan te wijzen.

Allereerst: representatie en het geven van toerusting. Dit uit zich vooral in lezingen over het katholiek sociaal denken. Ook valt hieronder het contact met de media. Mgr. de Korte is lid van het Theologenelftal van ‘Trouw’, schrijft maandelijks een column in het ‘Nederlands Dagblad’ en spreekt op de radio (en soms) op de televisie.

De tweede lijn bestaat uit de contacten met het katholiek middenveld, zoals verzameld in het Verband van Katholieke Maatschappelijke Organisaties (VKMO). Enkele malen per jaar heeft de bisschop overleg met het Landelijk Katholiek Diaconaal Beraad en het MultiLateraal Beraad (MLB). Ook kan de jaarlijkse deelname aan het Christelijk Sociaal Congres worden genoemd. Met Justitia et Pax, de katholieke mensenrechtenorganisatie, is intensief contact.

De derde lijn zijn de contacten namens de Rooms-Katholieke Kerk met de samenleving, zoals bijvoorbeeld met politieke partijen. De meeste contacten met de landelijke overheid lopen via het interkerkelijk Contact In Overheidszaken (CIO), maar regelmatig zijn er ook bijeenkomsten met politieke partijen. De laatste jaren stonden deze ontmoetingen op een laag pitje vanwege de eigen worsteling met het seksueel misbruik in de Kerk. “Je moet eerst in het reine komen met je eigen onrechtvaardigheden alvorens in de samenleving te spreken over onrechtvaardigheid.”

Ook in de wereld van de oecumene zijn er vaak contacten die te maken hebben met Kerk en Samenleving. Dan wordt er goed samengewerkt met de Raad van Kerken in Nederland en

het CIO. Op tal van maatschappelijke terreinen zijn de kerken present. Denk aan justitiepastoraat, legerpastoraat, gevangenispastoraat, geestelijke zorg in de gezondheidszorg, bijzonder onderwijs, en zo meer.

Spitsen in het referentschap

Als landelijk referent voor Kerk en Samenleving kan bisschop de Korte eigen accenten leggen. De bisschop voedt de meningsvorming over sociale kwesties door columns, interviews en enkele boeken. Bijna ieder jaar geeft de referent voor Kerk en Samenleving een voorzet voor de Vastenbrief van de gezamenlijke bisschoppen. Het diaconale werk gebeurt vooral in de bisdommen en daar weer in de parochies, parochiële caritasinstellingen en diaconale initiatieven. Heel vaak zijn die ook oecumenisch georganiseerd. De diaconale prijzen, die er in de diverse bisdommen ontstaan zijn, leren dat er veel gaande is. Dit lokale werk blijft de voeding voor het landelijk spreken, zoals ook blijkt bij de presentatie van het grote oecumenische onderzoek naar de diaconale hulp door kerken in armoedesituaties. Parochies zien de noden in de samenleving en zijn daarop actief in voedselbanken, kleding- en ruilwinkels, eetprojecten, allerlei maatjesprojecten, zoals bij schulden, terugkeer in de samenleving van gedetineerden, (mantel)zorg en gehandicapten. De diaconale inzet voor vrede en de aandacht voor duurzaamheid vanuit parochies neemt toe.

Gerard de Korte is in 1955 geboren in Vianen. Op de lagere school ontstaat het verlangen leraar te worden en tijdens de middelbare school wordt geschiedenis zijn lievelingsvak. Hij gaat geschiedenis studeren in Utrecht. Tijdens die jaren rijpt de roeping om theologie te gaan studeren. Vanaf 1980 studeert Gerard aan de Katholieke Theologische Hogeschool Utrecht en is hij priesterstudent in het Ariënskonvikt. In 1987 volgt in januari de diakenwijding en in september de priesterwijding. Kardinaal Simonis benoemt hem zowel tot pastor van de kathedrale kerk als tot staflid van de priesteropleiding. Tijdens deze jaren voltooit Gerard de Korte zijn studie met een promotie over de theologie van het Woord (Barth, Thurneysen). In mei 1994 verdedigt hij met goed resultaat de dissertatie *Pastoraat van de verzoening*. In 1992 wordt de Korte rector van de Utrechtse priesteropleiding. In 1999 volgt zijn benoeming tot deken van Salland (West-Overijssel) met standplaats Zwolle. In 2001 volgt de wijding tot hulpbisschop van Utrecht en in 2002 neemt hij enkele landelijke taken op zich, zoals het referentschap voor Kerk en Samenleving. Tevens wordt hij secundus (tweede bisschop) voor Oecumene. Paus Benedictus XVI benoemt in 2008 Gerard de Korte tot bisschop van het bisdom Groningen-Leeuwarden.

Bisschop van Groningen-Leeuwarden

Binnen het bisdom heeft Mgr. de Korte veel aandacht gegeven aan de ontwikkeling van een meerjarenbeleidsplan. Ook het bisdom van het Noorden moet rekening houden met een krimpende Kerk. Hoe ga je daar goed mee om? “Je wordt kleiner en tegelijk wil je een missionaire gemeenschap blijven. De Kerk blijft immers geroepen om mensen te winnen voor Christus en het evangelie.” Vanuit het beleidsplan *Kwetsbaar en hoopvol* is de diaconale ondersteuning eerst nog geleverd door een eigen fulltime dienstverlener voor diaconie, Willy van Olffen. Na zijn pensionering had het bisdom een kleinere functie voor diaconie beschikbaar die nu vervuld wordt door Agaath Erich, die tegelijk pastoraal werker binnen een parochieverband is. Vanuit het kerkelijk opbouwwerk is Herman Agterhoek ook diaconaal toegerust en wordt er in de praktijk intensief samengewerkt met het Maatschappelijk Activeringswerk (MA-werk) in Friesland, Groningen, Drenthe en de Noordoostpolder. Een belangrijke spits is aan te wijzen in de ontwikkeling van de tweejarige Diaconale Leerweg. Vanuit het bisdom bestaat ook inzet voor de ontwikkeling van het project M25, de diaconale methode om jongeren te activeren tot Werken van Barmhartigheid. In het bisdom zijn er veel diaconale activiteiten, zoals ook tot uitdrukking komt in de Sint Maarten Conferentie en de uitreiking van de tweejaarlijkse Pater Grasveldpenning. Thans gaat de aandacht uit naar het samenvoegen van parochies en parochiële caritasinstellingen en het nieuw vorm geven van diaconale beleid. In een regio waar katholieken een minderheid vormen is er vanzelfsprekend aandacht voor de oecumenische dimensie van diaconie.

“Christus is bij ons in het Eucharistisch brood maar evenzeer in de mens naast ons.”

Brief over sociale cohesie en sociale uitsluiting

“In Nederland is de cultuur individualistisch geworden en minder sociaal. Voor een deel is dat positief omdat mensen zich daardoor kunnen ontplooien. Maar voor een deel is dan niet zo positief omdat een niet onaanzienlijke groep mensen niet mee kan komen en achtergelaten wordt, vereenzaamt, anoniem wordt en vastloopt. Er zou eerder een goede balans moeten zijn tussen individu en gemeenschap. Voor een vruchtbare ontwikkeling van onze samenleving is die goede balans van uitermate groot belang. Het individualistische denken vindt politiek, maatschappelijk en economisch uitdrukking in het liberale denken en doen. Het is belangrijk dat ook het sociale denken politiek, maatschappelijk en economisch vertaling krijgt. Een mens komt alleen tot een ontplooiing in relatie met anderen. Het ‘ik’ kan alleen geluk vinden in verbondenheid met het ‘wij’. Vandaar het grote belang van de gemeenschap. Onze paus heeft voortdurend terechte kritiek op het overtrokken liberale marktdenken in de wereld van vandaag en vraagt aandacht voor en solidariteit met de kleinen en de kwetsbaren. We maken een transitie mee van een verzorgingsstaat (die blijft maar kleiner wordt) naar een. participatiesamenleving. In de nabije toekomst moeten wij allemaal meer voor elkaar zorgen. Dat vormt een uitdaging, ook voor kerken. Christelijke gemeenschappen worden uitgedaagd hun diaconale verantwoordelijkheid op een nieuwe manier gestalte gegeven. Wij moeten sociale uitsluiting tegen gaan en de sociale cohesie bevorderen. Over al die vraagstukken gaat de brief, die ik binnenkort vanuit het referentschap Kerk en Samenleving zal uitbrengen.”

Hartewens

“Ik ben in het Ariënskonvikt gevormd als priester. Met het voorbeeld van Alphons Ariëns voor ogen, hoop ik dat katholieken de verticale en horizontale dimensie van ons geloof dicht bij elkaar houden. De liefde voor God en de vriendschap met Christus moeten nauw verbonden zijn met concrete liefde voor en dienstbaarheid aan onze naaste. Je kunt Christus ontmoeten in de Eucharistie en de andere sacramenten. Maar je kunt Christus evenzeer ontmoeten in de medemens, heel bijzonder in de armen. Dat vormt een klassieke katholieke overtuiging. Christus is bij ons in het Eucharistisch brood maar evenzeer in de mens naast ons. In het aartsbisdom Utrecht is jaren geleden bij de ‘Week van de Diaconie’ een poster gemaakt met daarop een tabernakel en in het tabernakel staat geen ciborie maar het gezicht van een dakloze. In deze poster wordt duidelijk gemaakt dat alles wat wij doen voor de minste der Zijnen wij voor Christus hebben gedaan. Ik hoop dat diaconale werkers en praktische gelovigen zich spiritueel intens laten voeden. Omgekeerd hoop ik evenzeer dat de gelovigen met een meer mystieke en meditatieve aanleg, beseffen dat geloof ook altijd weer handen en voeten moet krijgen in het concrete leven. Het geloof moet ook geleefd worden Of zoals Paulus zegt: het geloof moet werken in liefde. Onze kerkelijke werkers, priesters, diakens, pastoraal werkers en vele andere gelovigen kunnen zich laten inspireren door de grote sociale priesters uit ons land, zoals Ariëns, Poels, Aengenent. Hopelijk gaan wij op de weg van deze erflaters verder.”

De toekomst van de kerk – de kerk van de toekomst in de Euregio?

Hub Vossen is medewerker Dienst Kerk en Samenleving Bisdom Roermond

In mei jl. spraken de gezamenlijke kerken in de Euregio Limburg (België, Duitsland en Nederland) tijdens een Euregionale oecumenische conferentie over de toekomst van de kerken in de Euregio.

Ook al zijn de kerken in de Euregio onderscheiden. De vraag is welke toekomst de kerken in de Euregio hebben. Ze onderscheiden zich sterk van elkaar op het terrein van financiën, invulling van pastoraat en de structuur van de gemeenschappen. De overeenkomst is dat in alle drie de landen de christelijke kerken echte volkskerken geweest zijn. En nu zien we in de laatste decennia dat het aantal kerkleden op de totale bevolking snel afneemt. De betekenis van deze ontwikkelingen voor de parochies en geloofgemeenschappen is verschillend. In Nederlands Limburg vertaalt deze ontkerkelijking zich ook in een drastische afname van de financiën, samenvoeging van parochies en sluiting van kerken. Voor België en Duitsland zijn ontkerkelijkende veranderingen waarneembaar, en tekenen veel onzekere factoren zich af. Wat als de 'Kirchensteuer' verder afneemt? Wat als de vergoedingen vanuit de staat voor de kerken ingetrokken worden? De vragen naar de toekomst van de kerken zijn besproken. Zet de ledendaling door? Hebben de kerken in de nabije toekomst de samenleving nog iets te zeggen? Betekenen zij in de nabije toekomst iets in het leven van enkelingen? Wat moet de kerk doen om met steeds minder middelen levensbegeleider van mensen te kunnen zijn?

Concrete cijfers

In de ochtend spreekt prof. dr. Henk de Roest (PThU, locatie Groningen) over de snelle ontkerkelijking in West Europa. Met veel cijfermateriaal laat hij zien hoe de ontkerkelijking in Nederland, Duitsland en België zich in rap tempo voltrekt. En eigenlijk al voltrokken heeft. Deze cijfers geven een teruggang van de geïnstitutionaliseerde godsdienst aan. Ze betekenen niet dat mensen niet meer op zoek zouden zijn naar een zinvolle invulling van het leven en dat religie daarin afwezig zou zijn. Men kan religieus zijn (er moet 'iets hogers' zijn), maar dat betekent nog niet dat men daar een christelijke invulling aan geeft in overeenstemming met de boodschap die vanuit de christelijke kerken uitgedragen wordt.

Kan een parochie van betekenis zijn?

Mgr. Aloys Jousten, emeritus bisschop uit Luik, gaat in zijn verhaal verder in op de cijfers en de verhalen achter die cijfers. Hij biedt ook inzichten in hoe parochies of gemeenten in de toekomst van betekenis kunnen zijn voor gelovige mensen. De geloofsgemeenschap van vandaag de dag is al lang geen uniforme werkelijkheid meer. Je kunt een duidelijk onderscheid zien tussen gemeenschappen die als een *sociale groep* functioneren, met familiale trekken en veel informele relaties en netwerken, met aandacht voor gezelligheid. Maar de meeste parochies zijn in de afgelopen decennia verworden tot *service instellingen* waarbij de vraag van de dienstverlening voorop staat. Men maakt gebruik van de kerkelijke en parochiële service momenten. Binnen deze groep zijn diverse varianten mogelijk. Varianten die te maken hebben met hoe mensen zich persoonlijk aangesproken voelen. Daarnaast zijn er ook *evangelische, ideële* bewegingen actief. Gemeenschappen die programmatisch van aard zijn, handelend vanuit een diepe overtuiging, gericht op de waarde van het Evangelie en het voor(t)leven daarvan in de samenleving.

Prof. Henk de Roest illustreert ontwikkelingen met veel cijfers [Foto: Thomans Hohenschue]

Eigen benadering

Deze verschillende gemeenschappen vragen om een eigen benadering. En dat maakt het pastorale en diaconale werk in de parochies er niet eenvoudiger op. Zo staan de parochies in de gehele Euregio voor een boeiende, maar ook moeilijke opdracht. Een opdracht om dat verhaal van Jezus van Nazareth, die zijn volgelingen de opdracht gaf om alle volken tot zijn leerlingen te maken, concreet in te vullen. We kunnen constateren dat parochies op vele verschillende manieren invulling proberen te geven aan deze opdracht. Met vallen en opstaan. En vaak met heel veel spanningen binnen parochies, maar ook binnen de werkers/pastores in het pastorale veld.
Veel pastores hebben begrip voor hun mensen, geven ruimte, handelen bovendien in overeenstemming met het evangelische begrip om 'het geknakte riet niet te breken' en zijn vaak op zoek naar 'het verloren schaap'. Maar de parochie als geloofsgemeenschap van christenen blijkt het toch vooral te moeten hebben van de mensen, die zich engageren met het Evangelie en hun hechte en vertrouwde gemeenschap. Zo zie je dat iedere parochie een duidelijke eigenheid heeft. Getekend door de mensen die er wonen. Gemaakt door de relaties die er, wel of niet, zijn met verenigingen en organisaties. Zo kan de ene geloofsgemeenschap een bindmiddel in de samenleving zijn en is de andere parochie een naar binnen gekeerde groep parochianen, los van de samenleving waarin ze parochie probeert te zijn.

Veranderingen in de samenleving

En al die veranderingen van het kerkelijk leven moeten uiteindelijk ook nog eens afgezet worden tegen de veranderingen die in de samenleving in de Euregio te bemerken zijn. Immers de veranderingen op het kerkelijk erf staan niet los van die samenleving. Ze zijn uiteindelijk een onderdeel van die snel veranderende samenleving. In het middaggedeelte wordt m.n. gekeken naar hoe kerkelijke veranderingen zich verhouden in die veranderende samenleving. Vanuit concrete maatschappelijke voorbeelden in de verschillende gebieden van de Euregio is gekeken welke rol een parochie op basis van het Evangelie, als bindend element kan spelen. En als de parochie die rol kan en wil spelen of dat dan niet de vitaliteit van de parochie ook nog eens kan bevorderen.

Conclusie

Eén van de conclusies van deze studiedag is: als een parochie wat meer nadruk legt op 'dienstverlening en diaconie' voor de samenleving is dit voor de parochie zelf van belang. De parochie die dicht bij de mensen staat, met mensen op zoek gaat naar antwoorden op de vele gecompliceerde vragen, noden signaleert onder de verschillende groepen zoals ouderen en eenzamen, ouders van opgroeiende kinderen, jongeren en jeugd, mensen in armoede. Die wil inventariseren wat er in de samenleving al aan zorg en hulp wordt verleend. Die wil verwijzen naar hulp en zorgverlenende instanties en ermee samenwerkt. Die wil oordelen waar tekorten zijn en daar waar nodig ook concreet handelt. Die niet aan de kant blijft staan. Die parochie zou wel eens bestaansrecht hebben!
Vanuit de verschillende landen zijn concrete diaconale voorbeelden genoemd waarin de vitaliteit van parochies naar voren komt. Vanuit Limburg zijn m.n. de startende paus Franciscusgroepen als voorbeelden aangehaald, alsmede waar parochies hun kerkgebouw en/of pastorie daadwerkelijk ten dienste stellen als gemeenschapsruimte voor een dorp of wijk. Dit heeft vaak een grote impact op de totale gemeenschap.

www.bisdomroermond.nl/bisdomorganiosatie/kerkensamenleving

Diaconaal opbouwwerk als vorm van presentie

***Kees van Kordelaar* is diaconaal opbouwwerker in de Zalige Titus Brandsmaparochie**

De samenleving doet steeds vaker een beroep op kerken voor steun bij de aanpak van maatschappelijke problemen. In de parochie van de Zalige Titus Brandsmaparochie neemt de diaconie een prominente plaats in.

Beleidsplan

In 2012 is er in deze parochie gestart met een driejarig project: Diaconaal Opbouwwerk binnen de Zalige Titus Brandsmaparochie. De doelstelling van dit project omvat vier punten: a. de maatschappelijke en diaconale betrokkenheid van de parochianen vergroten; b. de organisatie, structuur en communicatie van de diaconie in het pastoraal beleid van de parochies versterken; c. de situatie van mensen in armoede verbeteren; d. contacten en samenwerking met andere kerken, maatschappelijke organisaties en gemeente bevorderen.
Vanaf 1 februari 2012 is Kees van Kordelaar aangesteld als diaconaal opbouwwerker in de Zalige Titus Brandsmaparochie. Kees van Kordelaar heeft als diaconaal opbouwwerker een aantal succesvolle initiatieven gestart en projecten gecoördineerd. Daarnaast besteedt hij veel tijd aan het bezoeken van mensen die zich in een kwetsbare positie bevinden.

Dag van de armoede

In het kader van 'De internationale dag ter eliminering van armoede' is er woensdag 31 oktober 2012 een themadag georganiseerd in Bolsward. Het thema was 'Kinderen en jongeren in armoede in Nederland'. De dag was breed opgezet in samenwerking met onder andere de basisscholen en de onderbouw van het voortgezet onderwijs, de kerken van Bolsward en de gemeente Súdwest Fryslân. Het primaire doel van deze themadag was het bespreekbaar maken van de armoede waarin sommige kinderen en jongeren in Nederland opgroeien en leven. Daarnaast was het met elkaar in contact brengen van de verschillende organisaties die te maken hebben met het armoedevraagstuk een belangrijk doel.
Het ochtendprogramma was gericht op volwassenen. Rutger Koopmans opende de dag met een prikkelend betoog. Aansluitend volgde een paneldiscussie met vertegenwoordigers van verschillende organisaties en de gemeentelijke politiek. 's Middags was het de beurt aan de leerlingen en jongeren van Bolsward. Kees Opmeer, auteur van *'Erwtensoep in augustus'*, ging met de jongeren in gesprek over armoede. De gesprekken werden afgewisseld met toneel en muziek, gespeeld door leerlingen van het Marne College.

Diaconaal opbouwwerker Kees van Kordelaar [Foto: Jan Bosman]

Aan deze projectdag gingen themalessen op scholen vooraf en er was een gedichtenwedstrijd aan verbonden. Leerlingen uit groep 6, 7 en 8 van de basisscholen en onderbouwleerlingen van het Marne College hebben aan de hand van een lesbrief gedichten geschreven met armoede als thema. De gedichten zijn uitgegeven in de bundel *'Dag van de Armoede, 50 gedichten'*, met een oplage van 250 exemplaren. Kunstenares Gewoon Maria heeft een aantal gedichten op de schutting van een bouwproject geschilderd.
De dag van de armoede heeft concrete gevolgen gehad. De dag van de armoede heeft mensen over de drempel van de schaamte geholpen: ze hebben hun familie ingelicht over de situatie, hetgeen alleen maar positieve reacties heeft opgeleverd. Een ander gevolg is dat de jongeren van het Fries Steunpunt Uitkeringsgerechtigden in het voorjaar van 2013 een aantal gastlessen hebben verzorgd over geld, schulden, budgetteren en armoede op het Marnecollege in Bolsward. In oktober 2013 is een themaavond georganiseerd over 'kinderen en jongeren in armoede' gehouden. Op deze avond is 'het kinderpact van Bolsward' getekend.

Schuldhulpmaatjesproject

Kees van Kordelaar besteedt ook tijd aan het Schuldhulpmaatjesproject. In dit project worden vrijwilligers opgeleid tot schuldhulpmaatje en gekoppeld aan iemand die in de financiële problemen zit of dreigt te raken. In totaal zijn er vanaf april 2012 vijfentwintig koppelingen tot stand gebracht. Minimaal vier keer per jaar vinden er intervisiebijeenkomsten plaats waarin de schuldhulpmaatjes de ruimte krijgen om via zelf ingebrachte casuïstiek met elkaar in gesprek te gaan. Dit wordt als zeer waardevol ervaren. Daarnaast kunnen de schuldhulpmaatjes altijd een beroep doen op de coördinator.

Kanskaartproject

In maart 2013 en mei 2104 hebben er twee acties plaatsgevonden in Bolsward in het kader van het kanskaartproject. Er zijn door vrijwilligers 500 kanskaarten huis aan huis bezorgd en vervolgens weer opgehaald. Op deze kanskaarten staan 15 voorzieningen vermeld. Mensen kunnen aangeven of ze denken recht te hebben op een of meerdere van deze voorzieningen. Ook worden ze gewezen op de mogelijkheid voor hulp door anderen. In totaal zijn er 36 vragen uit voortgekomen.

Tuinproject +++

In maart 2013 is het tuinproject 'drie keer plus' gestart. Dit project richt zich op de extra kwetsbaren die maar moeilijk aansluiting kunnen vinden binnen de huidige samenleving. De drie plusjes staan voor plezier, werken in een permacultuurmoestuin en (zo nodig en op verzoek) psychosociale ondersteuning. Een praktisch gevolg van tuinieren is dat samen koken en eten gezelligheid geeft.

Kledingbank

In september 2013 is als variant op de voedselbank een kledingbank gestart in Bolsward. Nadat een aantal kledingbanken elders in Friesland bezocht zijn, werd al snel duidelijk dat een kledingbank in Bolsward van toegevoegde waarde zou kunnen zijn. Het vinden van vrijwilligers voor de kledingbank verliep erg voorspoedig. De hele opzet van de kledingbank is erop gericht dat de doelgroep ook deel uitmaakt van het team vrijwilligers dat de kledingbank draaiende houdt. Voor de diaconaal opbouwwerker is de kledingbank een prachtig middel om met mensen in contact te komen en indien nodig of gewenst vervolgafspraken te maken. De huur voor de kledingbank wordt volledig opgebracht door de drie liefdesstichtingen van Bolsward.

Diaconaal ontmoetingscentrum Bolsward

Op 21 december 2013 is het ontmoetingscentrum Us Thús in Bolsward geopend, een multifunctionele ruimte waar zowel jongeren als ouderen elke woensdagmiddag terecht kunnen voor een kop koffie, een praatje en een spelletje. Op andere momenten kunnen er workshops gegeven worden en ook zijn er mogelijkheden voor een gezamenlijke maaltijd. Op dinsdag- en donderdagavond is er een kookcafé waar gezamenlijk gekookt en daarna gezellig gegeten wordt.

www.frieslandsolidair.nl
www.titusbrandsmaparochie.nl

Eerste Bonifatius pelgrimsdag: Te Doen Gerechtigheid

Jan Bosman is coördinator van Friesland Solidair

Vroeg op de morgen van de jaarlijkse Bonifatiusdag van het Bisdom Groningen-Leeuwarden, dit jaar op 15 juni, vertrekken 15 fietsers mét pelgrimszegen van pastoor Stiekema van de Leeuwarder Bonifatiuskerk naar de Bonifatiusbron in Dokkum.

Deze eerste Pelgrimsfietstocht is een initiatief van Solidair Friesland en wordt een inspirerende tocht langs zeven vindplaatsen van barmhartigheid en gerechtigheid. De deelnemers staan bij elke stopplaats stil bij een van de zeven Werken van barmhartigheid.

Werken van barmhartigheid als thema

Bij de start in Leeuwarden is er aandacht voor de bekendste Friese katholieke politieke gevangene, Titus Brandsma. Hij is een voorbeeld voor geweldloze inzet voor vrede, rechtvaardigheid en respect. Het gebed van Titus raakt de pelgrims. Na het lezen van dit gebed en een korte inleiding over zijn leven en periode van detentie in Dachau, krijgt het project Exodus-Support aandacht. Dit maatjesproject van Solidair Friesland, in samenwerking met Exodus Noord-Nederlands, ondersteunt exgedetineerden bij hun terugkeer in de samenleving.
Genoeg gespreksstof voor de eerste etappe, langs de Dokkumer Ee van Leeuwarden naar Wijns. Bij de aanlegplaats van de 'Wynser Oerset', het veerpontje van Wijns, wordt stilgestaan bij de vluchtelingen, die de overtocht naar een veilige toekomst maken. Ook op het terrein van vluchtelingenzorg en de opbouw van de multiculturele samenleving is Solidair Friesland al vele jaren actief.
Fietsend gaan de pelgrims door naar de Theetuin van Bartlehiem waar Monica Twickler het water voor de dorstigen heeft klaarstaan. Gelaafd gaat de tocht weer verder. Als eerste wordt de wereldwijd bekende 'Heechhout'-brug geslecht. Het is de brug bij Bartlehiem waar vandaan de schaatsers van de Elfstedentocht twee keer te volgen zijn. Dan gaat de tocht verder naar 'De Zwaluw', de molen van Birdaard. Vrijwilligers verwelkomen de hongerigen met broodjes en er wordt een gedicht over een kind in armoede voorgedragen. Aandacht voor de bestrijding van armoede is al vanaf haar oorsprong een kerntaak van de caritas. Tegenwoordig weer actueel en gerealiseerd door maatjes te koppelen aan mensen met schulden, door te werken met armoedekanskaarten en door de oprichting van Arme-Kant-groepen.
Na Birdaard gaat de pelgrimstocht verder naar het unieke terpkerkje van Janum, waar wordt stilgestaan bij de zorg voor stervenden, respectvolle aandacht voor overledenen en zorg voor de nabestaanden. Janum is bekend als monumentaal kerkje uit ca. 1300 en viel onder het Cisterciënzer klooster Klaarkamp van het nabij gelegen Rinsumageest. In het kerkje zijn enkele sarcofagen bezichtigd. Het begraven van de doden is in 1207 als zevende werk aan de werken van barmhartigheid toegevoegd door paus Innocentius III. De zorg voor stervenden, overledenen en nabestaanden is een vast onderdeel van het pastoraal beleid en het diaconaal werk van de kerk. En wat blijkt? Iedere pelgrim heeft wel een dierbare verloren. Of weet iemand waarnaar in stilte van Janum de gedachten en gebeden kunnen uitgaan. Overigens staan er in Janum drie diaconiehuisjes, die te huur zijn als vakantiehuisjes.
Aan de andere kant van de Ee aangekomen in Sybrandahûs wordt een tekst gelezen over het kleden van de naakten en wordt als voorbeeld het breiproject uit Heeg genoemd.
In Dokkum, letterlijk bij de bron, eindigt de dag met gebed voor de zieken op de plaats waar later de Bonifatiusdag begint. Evenals de zorg voor nabestaanden is de ziekenzorg in de kerken doorgaans goed geregeld. Die zorg zal nog verder ontwikkeld moeten worden als zorgtaken nog meer door vrijwilligers gedaan zullen moeten worden.
De pelgrimstocht heeft mensen op weg gebracht naar elkaar en naar een aantal wezenlijke taken van de kerk. De organisatie kijkt terug op een geslaagde eerste fietspelgrimstocht en is van plan hiervan een traditie te maken.

Bij de pont van Wijns over Dokkumer Ee wordt stilgestaan bij de zorgen van bootvluchtelingen

[Foto: Jan Bosman]

Impressie Bonifatiusdag

Bron: Friesch Dagblad

De Bonifatiusdag, de jaarlijkse ontmoetingsdag van het bisdom Groningen-Leeuwarden heeft dit jaar als thema: 'Te Doen Gerechtigheid', naar aanleiding van het zestigjarig bestaan van Solidair Friesland, het katholieke steunpunt voor maatschappelijk activeringswerk. Zowel in de islam als in het jodendom en christendom is het helpen van de arme een van de belangrijkste opdrachten van de gelovige. Wie de ander helpt, doet God ook een plezier, zo komt naar voren tijdens de Bonifatiusdag.
De dag begint met een fragment uit de Passie in Bolsward, een theatervoorstelling over lijden aan onrecht, gemaakt en gespeeld door jonge mensen uit Bolsward en omgeving.
Vervolgens spreekt dr. Kürsat Bal, tot voor kort verbonden aan het Contactorgaan Moslims en Overheid (CMO). Volgens hem is de armoede onder moslims groot in Nederland. Hij vindt dat zijn geloofsgenoten daar meer aandacht aan moeten geven. "De armoede in Nederland stijgt. Je kunt het niet maken dan al het geld naar arme landen te sturen." Niettemin prijst hij de Nederlandse verzorgingsstaat. Hij betaalt daarom "met plezier" belasting. Toch heeft het grote aandeel van de overheid in de sociale zorg ook een nadeel, constateert hij.
De hulp van de religieuze gemeenschappen aan de arme blijft op deze manier onzichtbaar volgens hem. Door de secularisering verdwijnt het verhaal dat mensen inspireert tot naastenliefde, stelt hij. Ook signaleert hij een verlies van religieuze invloed in de politiek. "Je ziet dat terug in de keuzes die in de politiek gemaakt worden."
Bisschop Gerard de Korte van bisdom Groningen-Leeuwarden ziet op dat vlak juist kansen in de participatiemaatschappij. In Fryslân zijn al intentieovereenkomsten gesloten tussen lokale overheden en plaatselijke Raden van Kerken. Hij signaleert juist weer meer belangstelling voor identiteitsvragen bij overheden. "Het verlangen naar bezieling is groot. Culturele christenen zijn er heel veel, maar het geloof moet ook inhoudelijk gevoed worden."
Tamarah Benima, rabbijn in Noord-Nederland, vindt dat de religieuze groeperingen in ons land kritisch genoeg zijn tegenover de overheid. De welvaartsstaat staat niet te veel onder druk, is haar mening. Zij ziet dat de middenklasse het moeilijker krijgt: in gezinnen zijn beide ouders nu gedwongen te werken om de woninglasten op te kunnen hoesten. Zij hekelt de huidige wijze van financieel samenleven. "De economie is puur gebouwd op schulden. Mensen laten zich meeslepen door de groei, wat geen groei is, maar een schuldeneconomie."

Solidair Friesland ondersteunt het diaconaal werk van de R.K. parochies en Parochiële Caritas Instellingen. Dit diaconaal vrijwilligerswerk uit zich in het doen van de zeven werken van barmhartigheid. Solidair Friesland ontwikkelt projecten rond de werken van barmhartigheid. Naast de klassieke werken van barmhartigheid komen ook moderne werken aan bod, zoals het vredeswerk en de zorg voor milieu en duurzaamheid.
www.solidairfriesland.nl

Cordaid eert 'stille helpers'

Redactie van de site *Dit wil ik met je delen* en
Hub Crijns, redacteur van Diakonie & Parochie

Cordaid viert dit jaar het honderdjarig jubileum. Op de site www.ditwilikmetjedelen.nl komen verhalen van 'stille helpers' in woord en beeld. De diaconale vrijwilligers die het werk lokaal dragen en verder brengen en hun verhalen zijn op deze site te beluisteren, te lezen en te zien. Enkele voorbeelden.

Helpen is... luisteren

"De wens om anderen te helpen? Daar word je mee geboren", zegt **Lida Post** uit Oirschot. 24 jaar was ze, toen ze als net afgestudeerde verpleegkundige naar Brazilië vertrok. Ze was nog zo jong, ze kon best een paar jaar van haar leven geven om anderen te helpen, vond ze. Die paar jaar werden een leven lang.
Twintig jaar woonde Lida in Brazilië. Toen ze vertrok, liet ze een goed lopend ziekenhuis achter dat geheel gerund wordt door Braziliaanse verpleegkundigen en artsen. Het is een van de betere ziekenhuizen in de provincie Minas Gerais. Zichzelf op de borst slaan, dat doet ze niet. Maar opgelucht is ze wel, dat het geen druppel op de gloeiende plaat is geweest. Terug in Nederland kreeg Lida gewoon een startersbaan als wijkverpleegkundige. Te veel 'verzuidamerikaanst'. Ze haalde er de schouders voor op. Ze had het Hollandse meegenomen naar Brazilië, nu nam ze blijkbaar het Braziliaanse mee terug naar huis. Nu, zo veel jaren later, gaan er nog steeds heel wat pakketten met hulpgoederen naar Brazilië en geeft Lida voorlichting. Brazilië zit in haar.

Lida Post

Met liefde actief in Oirschot

Strikt genomen is Lida nu met pensioen. Maar dat betekent niet dat ze stilzit. Ze vult een volle werkweek met vrijwilligerswerk in Oirschot. Een lange lijst organisaties kan op haar rekenen, en een nog langere lijst mensen. Haar moeder was ook al zo. "Bijna blind was ze in het verzorgingstehuis nog penningmeester." Huisbezoeken zijn voor Lida vaste prik. De vereenzaming van ouderen vindt ze erg. En dus gaat ze bij ze langs, bij sommige zelfs iedere week. Niet dat ze vindt dat ze veel hoeft te doen: "Luisteren. Luisteren is helpen. En als iemand dan zegt: 'fijn dat je er was', dan weet ik dat ik iets heb kunnen bijdragen." Lida blijft 'haar' mensen bezoeken totdat ze overlijden, dus lang nadat het vanuit de organisatie waarvoor ze werkt van haar verwacht wordt. "Je bouwt een band op, het is vriendschap." Haar vrijwilligerswerk is haar hobby. "Anders kun je het niet met zoveel liefde doen."
Terugkijkend op al die jaren helpen, concludeert ze: "Je maakt heel veel ellende mee, en heel veel verdriet. Maar het waren mijn eigen keuzes. Dat stukje levensgeschiedenis kan niemand me afnemen. Ik ben dankbaar dat ik het mocht en kon doen."

Ook in 'kanswijk' is het onmogelijke, mogelijk

'Alles is mogelijk.' Deze overtuiging is de grote drijfveer van **Mariëlle Stitzinger** (23 jaar). Ze zet zich al 8 jaar in voor de Happy Kids Club, een kinderclub in Wittevrouwenveld, Maastricht. De kinderen leert ze om in zichzelf te geloven. 'We moeten af van de 'dat kan ik niet'-mentaliteit. Neem mij: ik begon op het Vmbo en doe nu Hbo. Het kan dus wél.'

"Het clubje"

Iedere vrijdagavond komen zo'n 80 kinderen van 19.30 tot 21.30 bij elkaar in de Happy Kids Club. Ook Mariëlle kwam hier als kind. "Het clubje, zo noemden we het toen en het was altijd gezellig. Het was eigenlijk meer een grote familie, een uitlaatklep waar je jezelf kon zijn." Op haar achtste werd ze lid, op haar veertiende vrijwilliger. Ze is er nooit meer weggegaan. Wittevrouwenveld staat niet te boek als de beste wijk in Maastricht, maar van het woord 'achterstandswijk' wordt Mariëlle pisnijdig. "Een kanswijk, dat is het." Zo lang ze zich kan herinneren, zijn er mensen in de wijk die het talent in anderen naar boven halen. Welzijnswerker Manon Pachen bijvoorbeeld, en de voorzitter van de Happy Kids Club: Sjef Zwackhaken.

Gert Verhoeff 'uit de schaduw' in Kruispunt Radio (RKK)
Stille helpers uit de schaduw. Dat is de insteek van een bijzondere reeks verhalen die Kruispunt Radio (RKK) dit jaar maakt in samenwerking met 'Dit wil ik met je delen'. In deze uitzending van 8 mei 2014 Gert Verhoeff uit Katwijk. Al drie jaar is hij coördinator en stuwende kracht achter Grip op de Knip. Dat is de Katwijkse kerkelijke stichting die is aangesloten bij het landelijke Schuldhulpmaatje. Mensen met schulden helpen zij uit de financiële problemen. "Wie ook de hulpvrager is, ik ga altijd naar ze toe. Wij stoppen niet voor we mensen uit de financiële rotzooi hebben geholpen. Ze krijgen letterlijk weer grip de knip. En dat betekent grip op het leven." Lees en luister verder op: http://www.ditwilikmetjedelen.nl/nl/video-verhaal/58/gert-verhoeff-uit-de-schaduw-kruispunt-radio-rkk/

Dankzij mensen zoals zij volgt Mariëlle nu een Hbo-studie. "Manon en Sjef zetten zichzelf niet boven de mensen, maar gaan náást ze staan. Dat is zo prachtig. Als kind kijk je niet verder dan de spelletjes of het zomerkamp die zij organiseren. Naarmate ik ouder werd, ging ik hun werk steeds meer waarderen en wist ik: dat wil ik ook gaan doen."

Mariëlle Stitzinger temidden van kinderen van de Happy Kids Club

Plezier én diepgang

De ene week organiseert Mariëlle bij Happy Kids iets actiefs, zoals een zeskamp. De andere week praten ze over onderwerpen als 'respect' en 'pesten'. Dan komen er veel verhalen los. "Een jongen vertelt dan bijvoorbeeld dat pesten vaak begint met grappen maken, ook door leraren. Dan spreken we af om die grappen niet meer te maken. Sindsdien is hij opgenomen in de groep. Het is een heel ander kind geworden."
In het leven is Mariëlle niets komen aanwaaien. Op haar armen staan de namen getatoeerd van twee petekinderen die omkwamen in een brand. Maar ondanks de tegenslagen, heeft ze nu een baan, haar vrijwilligerswerk, een lieve vriendin en studeert ze om welzijnswerker te worden. "Er is altijd iets om je aan vast te houden. Waarom in een negatieve sfeer blijven hangen? Het onmogelijk kan mogelijk worden." Mariëlle zegt het niet alleen, ze lééft het.

Werk bij voedselbank vergroot mijn wereld

Broodjes smeren voor prostituees, zo begon Joke haar vrijwilligerswerk. Dat werd meer. Vandaag runt **Joke Cats** (60) met 40 andere vrijwilligers de voedselbank van Maassluis. Elke vrijdagmiddag staan de gezinnen er in de rij. “Bij de start in 2004 kwamen er 4 gezinnen, vandaag 200. Bij de laatste huurstijging nam het aantal klanten ook weer toe. Tja, wat doe je als je geen eten hebt voor je kind of als je geen luiers kan betalen? Of als het winter is en je hebt niet één warme jas?” Joke: “Vooral jonge moeders hebben het zwaar te verduren. Ouderen ook, maar die komen minder vaak. Ze schamen zich.”

Joke Cats

Wilma IJpelaar ‘uit de schaduw’ in Kruispunt Radio (RKK)
Stille helpers uit de schaduw. Dat is de insteek van een bijzondere reeks verhalen die Kruispunt Radio (RKK) dit jaar maakt in samenwerking met ‘Dit wil ik met je delen’. In de uitzending van 24 april 2014 treedt Wilma IJpelaar uit Tilburg uit de schaduw. Zij is vrijwilligster bij de Boodschappenplusbus, waar mensen goederen en diensten kunnen ruilen zonder dat er geld aan te pas hoeft te komen. Lees en luister verder op http://www.ditwilikmetjedelen.nl/nl/video-verhaal/62/wilma-ijpelaar-uit-de-schaduw-kruispunt-radio-rkk/

Meer dan een voedselbank alleen

Onder Joke’s leiding is de voedselbank van Maassluis veel méér geworden dan een voedselbank. Joke: “Met een krat eten alleen help je niemand verder. We hebben nu ook een speelgoedbank en een kledingbank. En heeft iemand meubels nodig, dan zetten we gewoon een oproep in het kerkblaadje. Dat levert bijna altijd wat op. Ook de lokale bakker en de slager helpen een handje mee. En heeft Etos luiers in de aanbieding, dan krijgen wij dat als eerste te horen.” Wie arm is gaat niet zo snel op doktersbezoek. Dus heeft Joke gezorgd dat ook de wijkverpleegkundige elke vrijdag van de partij is. “Zij prikt op suiker en checkt de bloeddruk van onze klanten.” “Wie niet goed is in papierwerk krijgt bij ons administratieve hulp,” legt Joke uit. “En we verwijzen mensen door naar instanties die hen ook weer verder kunnen helpen.”

Eigenwaarde

Met koffie, een praatje en met kookworkshops maakt Joke het zo gezellig mogelijk. Maar heel soms loopt het uit de hand. “Wie hier komt, moet overleven. Daar hoort soms agressie bij, gelukkig heel incidenteel. Maar áls klanten elkaar in de haren vliegen, kom ik tussenbeide, gesteund door vrijwilligers. Dat is best link. Het nummer van de politie heb ik tegenwoordig in mijn telefoon staan.” Aan pamperen heeft Joke een hekel. “Dat is het laatste wat we hier doen. We spreken klanten aan op hun eigen kracht en verantwoordelijkheid. Mensen moeten echt zelf in beweging komen, om hun leven op de rails te krijgen. Alleen zo krijgen ze weer een gevoel van eigenwaarde.”
Beroepsmatig staat Joke al 40 jaar in het basisonderwijs. Soms ziet ze moeders in de voedselbank die ze als dreumes in de klas heeft gehad. “Laatst nog iemand. Ze vloog me in de armen.” Fysiek wordt het werk wat zwaar. Haar reuma maakt het niet gemakkelijker. Joke: “Maar ik kan niet anders dan dit werk doen. Het maakt mijn wereld groter.” Niet zo lang geleden kreeg Joke een lintje van Koningin Beatrix voor haar vrijwilligerswerk. En in Maassluis noemen ze haar een BM’r. Zelf doet ze erg bescheiden over haar werk. “Welk jaar kreeg ik dat lintje ook weer? Ik zou het niet meer weten.”

Wereld zonder naastenliefde is kille plek

“Het is gewoon prachtig om iets voor een ander te doen!” zegt de 72-jarige Haagse **Agaath Aarssen**. “Ik kom uit een warm en groot gezin. Naastenliefde kregen we met de paplepel ingegoten. Mijn ouders waren één van de eerste leden van de Bond Zonder Naam, de beweging die opkomt voor mensen in Nederland die het moeilijker hebben. Ik hoor nóg de radiostem van Pater de Greve, oprichter van de Bond, zie nog de spaarbusjes en de spreuken van de Bond op de schoorsteen...”
In 1953 konden Agaaths ouders voor het eerst op vakantie dankzij de Bond zonder Naam. Ze waren toen 25 jaar getrouwd. “Geld voor een echt hotel was er niet,” herinnert Agaath zich. “Deze reis was een buitenkans. Als meisje wist ik al ‘ooit wil ik iets terugdoen voor de Bond’.”
Maar eerst gaat ze aan de slag bij de Telefonische Hulpdienst. “Eind jaren ’60, had ik jonge kinderen. Het was heerlijk, moeder zijn, maar ik wilde meer. Bij de Telefonische Hulpdienst kon ik mensen helpen met een goed gesprek. Mensen die eenzaam waren of andere problemen hadden. Dat heb ik 12,5 jaar gedaan, samen met mijn man Adrie.”

Agaath Aarssen

Een kop koffie en een broodje

Intussen zamelt ze als actief lid van de Bond geld in met de verkoop van kaarsen. En ze verruilt de Telefonische Hulp voor werk bij het Haagse Aandachtscentrum. “De Kerk had het inloophuis nog maar pas geopend. Hoeveel mensen hebben we niet opgevangen, met een kop koffie, een broodje, een gesprek...”
Vanaf 1990 lost Agaath haar kinderbelofte in. Ze gaat zich volledig inzetten voor de Bond. Jarenlang werkt ze als Bestuurslid samen met voorzitter Jos Brink, later als commissielid, tot 2007. “In Almere kwam er op ons initiatief een ‘snoezelruimte’ of relaxkamer voor gehandicapten. Dat was vernieuwend toen! Of ik zorgde dat er in het recreatiegebied Paasheuvel caravans werden neergezet voor mensen die geen vakantie konden betalen. Ze staan er nog. Ik hoor het Jos Brink nog zeggen tijdens een vergadering: ‘Ik ga niet de deur uit voor Agaath met haar 6 caravans naar huis gaat’.”
Een leven lang helpen, dat vat de vrijwilligersloopbaan van Agaath wel samen. “Anderen een kans geven, je hart laten spreken, daar draait alles om in het leven. Want zonder naastenliefde wordt de wereld maar een kille plek.”
Agaath geeft terug wat ze zelf heeft gekregen. “Ik kom uit een warm en liefdevol nest, heb een man en twee zonen die mij altijd hebben gesteund. Dat was steeds mijn basis, mijn houvast.”
Uit haar verzamelmap met spreuken van de Bond noemt ze een favoriet: ‘Vang de verliezer op, de winnaar redt het wel’. Het zou haar lijfspreuk kunnen zijn.

De jubileumsite van Cordaid ‘Dit wil ik met je delen’ is een echte verhalensite. Katholieke missie- en ontwikkelingsorganisaties, actief in heel de wereld en in Nederland. Wat moet je er achter denken, zien, horen, voelen? Op de site komen de mensen in beeld en aan het woord die dat missionaire en diaconale doen vorm geven. Sommigen een leven lang.
www.ditwilikmetjedelen.nl

Oecumenische Diaconale Prijs Arnhem 2014

Margriet Kok **werkt als diaconaal consulent bij het College van Diakenen in Arnhem**

Op zaterdag 14 juni is in Arnhem de oecumenische Diaconale Prijs uitgereikt. Met deze prijzen willen we vanuit de Diaconie aandacht geven aan projecten, die gericht zijn op kwetsbare groepen in de samenleving. Ook willen we zo laten zien wat de diaconie kan betekenen.

De betekenis van diaconale prijzen en diaconale initiatieven werd toegelicht door een inleiding van Hub Crijns. Opvallend in het rijtje kernwoorden was naast barmhartigheid en gerechtigheid het woord verzoening. Er waren maar liefst 18 projecten ingediend om mee te dingen naar de prijzen. Het is mooi te merken dat er in het Arnhemse zoveel gebeurt. Mensen die zich met passie inzetten voor de medemens. Zij én de projecten verdienen het om in het zonnetje gezet te worden. Om zo de erkenning en waardering te laten zien, maar ook als ter inspiratie als voorbeeld van activiteiten die wérken. De jury heeft zes projecten genomineerd. Deze projecten zijn tijdens de uitreiking in de St. Walburgiskerk toegelicht. Hier volgt een korte beschrijving van de genomineerde projecten.

Vakantiekampen Malburgen

In de Arnhemse krachtwijk Malburgen is Rein Turk de drijvende kracht achter de Stichting Vakantiekampen Malburgen. Al jaren organiseert hij vakantiekampen voor kinderen van de ouders met een krappe beurs. Er is een groep met jongere kinderen van 5 tot en met 11 jaar en een groep met tieners in de leeftijd van 12 tot en met 14 jaar. Voor elke groep is een passend programma dat bijzonder gevarieerd is. In totaal gaan er 50 kinderen mee. Sinds een paar jaar zijn er de ouderenvakanties bijgekomen voor zelfstandig wonende ouderen, die doorgaans niet op vakantie kunnen gaan.

Sinterklaasactie Malburgen

In de zelfde wijk is ook een aantal dames actief met een Sinterklaasactie. Ooit stelde een bemiddelde mevrouw uit de wijk een behoorlijk bedrag beschikbaar om kinderen uit kwetsbare gezinnen elk jaar sinterklaascadeaus te kunnen geven. De mevrouw genoot als ze zag hoe blij de kinderen waren met de cadeaus die ze onverwachts kregen van Sinterklaas. Dit initiatief werd gaandeweg een project dat al vele jaren loopt. Via professionals worden adressen verzameld. Het hoogtepunt van deze actie is het wegbrengen van de pakjes. Een aantal kinderen gaat dan verkleed als zwarte Piet en voorzien van pepernoten en zakken vol met pakjes de wijk door om de pakjes te bezorgen. De grootste dankbaarheid die deze vrijwilligers ontvangen, zo vertellen zij ieder jaar weer, zijn de blijde gezichten van de kinderen.

De bloemenhulde voor de winnaars van de Diaconale Prijzen *[Foto: Gerrit Koning]*

Kaarten schrijven Klarendal/Sint Marten

In het oecumenisch buurtcentrum Klarendal/Sint Marten schrijft een groep mensen wekelijks kaarten naar mensen, die steun kunnen gebruiken. Zij sturen bijvoorbeeld kaarten naar mensen om hun dierbare overledenen te herdenken, of om ze te feliciteren met hun verjaardag, of gewoon om iemand een hart onder de riem te steken of om te laten weten dat zij aan hen denken. Ook sturen zij kaarten als er wat te vieren valt , bijvoorbeeld een geslaagde operatie, het krijgen van werk, of om iemand te bedanken. Een kaartje als klein en bescheiden gebaar. Zo stuurden ze een kaartje naar een mevrouw, die te horen kreeg dat haar dochter een ernstige stoornis heeft. De kracht die zij haar wensten - maanden achtereen - gaf deze mevrouw het gevoel dat ze gedragen werd en er niet alleen voor stond. Iedere keer als er weer een kaartje kwam moest ze huilen.

Inloophuis 't Trefpunt in Velp Zuid

Bij het Arnhemse buurdorp Velp denken veel mensen aan welgestelde woonwijken tegen de glooiingen van de Veluwezoom. Maar in de oude volksbuurten van Velp ten zuiden van de spoorlijn is veel armoede en werkloosheid. Eerst fungeerde het huis van de familie Nieumeijer als een inloop. Toen dit hen teveel werd, starten ze een echt inloophuis 't Trefpunt. Aan dit inloophuis zijn nu 15 vrijwilligers verbonden. Het is in de praktijk elke dag open. Ook wordt er twee maal per week gekookt. Mensen kunnen gedurende de openingstijden binnen lopen voor een kop koffie of thee en voor een luisterend oor, of om gewoon buurtbewoners te ontmoeten.

Koken door werkloze jongeren in Klarendal

Een ander jong initiatief in de wijk Klarendal komt van de stichting Enjoy. Zij geven aandacht aan jongeren, die geen werk hebben. Het doel is deze jongeren uiteindelijk weer aan het werk te krijgen. Door deze jongeren te laten koken voor anderen wordt er een beroep gedaan op hun capaciteiten zodat zij gemotiveerd worden voor een opleiding of leerplek in de horeca. De maaltijden worden aan buurtbewoners tegen een minimale vergoeding verstrekt. Het samen eten versterkt ook de sociale contacten in de buurt.

Samen eten op de Geitenkamp

De Geitenkamp is een oude buurt, waar mensen wonen met veel verschillende etnische achtergronden. Hier is er al geruime tijd de mogelijkheid van gezamenlijk eten. Dit vanuit het idee dat samen eten gezelliger is dan alleen. Het is een mooie gelegenheid om je mede buurtbewoners beter te leren kennen. En de initiatiefnemers, leden van de Koepelkerk, houden van koken. Maandelijks eten zo'n dertig mensen samen in het Multi Functioneel Centrum. De sfeer is open en gezellig. Buurtbewoners vertellen tijdens de maaltijd graag hun verhalen. Een team van 12 vrijwilligers zorgt voor het eten, het in orde brengen van de ruimte en de PR. Voor slechts 2,50 euro krijgen de mensen een goede maaltijd. De initiatiefnemers van 'Samen Eten' zijn zelf verrast dat dit idee zo goed aanslaat. Dat de deelnemers de moeite nemen om te komen en ook blijven komen.

En de winnaars zijn...

Zoals gezegd was het mooi te merken dat er in het Arnhemse zoveel gebeurt aan diaconale inzet. Mensen die zich met passie inzetten voor de medemens. De jury had de klus om alle ingediende diaconale projecten te beoordelen. Volgens een jurylid: "Een groot aantal, zeer divers, te verwoorden als: een grote bak fruit, niet alleen appels en peren die we gaan vergelijken." De jury kwam uit op deze uitslag. De eerste prijs, een bedrag van 1.000 euro, ging naar Rein Turk voor de vakantiekampen in Malburgen. De tweede prijs van 500 euro was voor het project Sinterklaasactie Malburgen. En de derde prijs van 250 euro werd ontvangen door aan de vrijwilligers van het project Kaarten schrijven Klarendal/Sint Marten. Twee projecten kregen een eervolle vermelding, te weten het Inloophuis 't Trefpunt in Velp en Samen Eten op de Geitenkamp. De stichting Enjoy ontving een aanmoedigingsprijs voor het project voor werkloze jongeren in Klarendal.

www.diaconiearnhem.nl

Diaconie en diaconale Prijzen

Hub Crijns is directeur van landelijk bureau DISK

Hoe kun je diaconie bevorderen in parochies, kerkelijke gemeenten en in de samenleving? Een geschikt instrument daarvoor is de diaconale prijs.

Een bisdom of een regionale classis of een dekenaat of een landelijke instelling stelt een diaconale prijs in, vraagt aan parochies, kerken, diaconale instellingen om personen, organisaties, activiteiten of initiatieven voor te dragen die voor de prijs in aanmerking komen. Tijdens een feestelijke bijeenkomst krijgen de winnaars de prijs uitgereikt. Alle genomineerden delen in de vreugde en de eer van de uitreiking. Natuurlijk is er ook media activiteit rond de uitreiking en daarna, die zich uit in artikelen in tijdschriften en op het internet.

Dienst van barmhartigheid en zorg

Barmhartigheid en zorg hebben te maken met materiële noden. Ruimer gezien betreft dat ook het nabij zijn aan mensen in de breekbaarheid en kwetsbaarheid van het leven. Gedeelde vreugde is dubbele vreugde, gedeelde smart is halve smart. Maar het gaat verder dan het oplossen van materiële nood. Mensen lijden aan hun lijden, hun ziekte, hun onmacht. We hebben hier te maken met menselijke tragiek. Niet alle leed is te verhelpen. Het lijden tast soms de zin van je bestaan aan. Het leven is voortdurend afscheid nemen, het meest uiteraard bij het verlies van een dierbare, maar ook bij het afscheid van je jeugd of van het werkzame leven. Aandachtige nabijheid of presentie verricht hier wonderen.

Dienst van gerechtigheid

Een van de namen van God is 'hartstocht voor gerechtigheid'. Daar waar lijden en dood door anderen worden aangedaan, gebeurt onrecht. Dat vraagt van christenen inzet voor gerechtigheid. We leven en geloven binnen de traditie van een God die opkomt voor slachtoffers van onrecht. Er is niet alleen onrecht dat mensen elkaar aandoen, maar er is ook veel onrecht dat heerst in verhoudingen en structuren. Criterium bij uitstek voor gerechtigheid is de onvervreemdbare waardigheid van de mens en het respect voor de natuur. Allerlei maatschappelijke organisaties zijn actief voor gerechtigheid en vrede. Christenen, parochies en geloofsgemeenschappen kunnen daarin hun bijdrage leveren. De kunst is te onderscheiden tussen wat in onze macht ligt om te veranderen en wat niet, en tussen tragisch lijden en onrecht.

Dienst van verzoening en vergeving

De derde diaconale dienst is die van bijdragen aan verzoening en vergeving. Deze dimensie is allereerst van belang voor christenen zelf die diaconaal handelen. Want in zorg voor anderen zullen we onvermijdelijk tekortschieten, onze armen blijken steeds weer te kort, en in de inzet voor gerechtigheid is het bijna onmogelijk geen enkele vorm van geweld te gebruiken. Zelf zijn we aangewezen op vergeving om diaconaal actief en blijmoedig te kunnen blijven. Er is een innerlijke samenhang tussen vergeving door God en elkaar vergeven. Elkaar vergeven is zowel voorwaarde als vrucht van vergeving door God. Ons zelf vergeven is vaak het moeilijkst. Dat geldt voor de dienst van de verzoening. Juist een gelovige relatie in de Liefde tot God en de medemensen heeft weet van verzoening. Verzoening is herstel van een verbroken relatie. Verzoening is het woord van vergeving. Verzoening is een daad van heling. De dienst van de verzoening maakt deel uit van diaconaat in deze wereld.
In het klein is de dienst van verzoening belangrijk in families en buurten, in het groot tussen bevolkingsgroepen en religieuze groeperingen. Verzoening zonder vergeving te vragen is niet mogelijk. Verzoeningscommissies in Zuid Afrika en Argentinië maken dat duidelijk.
Verzoenen heeft als basis het scheppen van verbinding, met name van verbindingen buiten de eigen kring, het denken in 'wij' en 'zij' overstijgen, bijvoorbeeld bij de ontmoeting van moslimvrouwen en christenvrouwen. In combinatie met de inzet voor gerechtigheid betekent dat vooral een inzet voor mensen en groepen die worden uitgesloten en niet of minder deelhebben aan het maatschappelijk en/of kerkelijk leven.

Diaconale prijzen

Diaconie moet geleerd worden en er zijn stimulansen nodig om diaconie vol te houden. Diaconie vraagt om motivatie en spiritualiteit en geeft tegelijkertijd kracht en inspiratie om door te gaan. Diaconie is zowel zorg als gastvrijheid, hulp geven en hulp ontvangen, protesteren en actie voeren. Alle betrokkenen bij diaconie kunnen elkaar daarin bijstaan. Om deze praktijk te bevorderen, uit te dagen en om mensen in het zonnetje te zetten zijn diaconale prijzen ingesteld. Het voordeel van het werken met diaconale prijzen is dat een moeilijk onderwerp nadrukkelijk in beeld komt, dat de kaart van diaconaal handelen verkend wordt en dat mensen die nooit de voorpagina van kranten halen bedankt worden voor hun inzet.

Waar geven de prijzen aandacht aan?

In de voordrachten voor de diverse prijzen heeft de aandacht voor mensen in nood prioriteit: mensen aan de rand van de samenleving, in de onderkant van het inkomensgebouw, de verliezers, de kwetsbaren, de gehandicapten, eenzamen, de weduwen en wezen of moderner: de gescheiden vrouwen met kinderen, de vreemdelingen, de illegalen, de mensen zonder papieren. Vooral waarderen de diaconale prijzen de initiatieven van de mensen die zelf in zo'n noodsituatie zitten, die erop gericht zijn om hun eigen situatie en die van lotgenoten te verbeteren.
Ten tweede is er de inzet voor het kleine, het kwetsbare, het uit het oog van de samenleving geraakte. Nood van mensen wordt met name ervaren door de verliezers in de samenleving, en de winnaars kijken er niet naar om. Diaconaal handelen is die volgehouden inzet, dat oog hebben voor en oor zijn voor het lijden, het afzien, de nood van een medemens.
Ten derde waarderen de diaconale prijzen de inzet, het uithoudingsvermogen en de volharding van mensen die diaconaal werk doen. Een prijs werkt als een publiekelijke beloning, staat voor lof en bewondering voor getoonde volharding en trouwe dienst.
Op een goede vierde plek staat het werken aan betrokkenheid tussen de mensen die diaconaal werk doen en degenen aan wie het diaconaal werk ten goede komt, voor wie het bedoeld is. Op een prima vijfde plek staat het oecumenisch karakter van veel diaconale initiatieven. Je kan een voedselbank maar beter oecumenisch opzetten in een plaats, evenals een project SchuldHulpMaatje of een ruilwinkel of kledingbank.
Ten slotte zijn de instellers van diaconale prijzen uit op onderscheiding. Alle initiatieven geven aan dat zij graag de creatieve, vernieuwende activiteiten naar voren willen halen, ter stimulering van degenen die ermee bezig zijn en als voorbeeld ter navolging door vele anderen. Hierbij wordt het vernieuwende gewaardeerd.

Dit is een ingekorte versie van de inleiding van Hub Crijns tijdens de uitreiking van de Diaconale Prijs Arnhem op 14 juni 2014.

Netwerk SchuldHulpMaatje wordt landelijke Vereniging

Carla van der Vlist is teamleider Kerk in Actie Binnenlands diaconaat en voorzitter van de landelijke Stuurgroep Projectalliantie SchuldHulpMaatje; *Hub Crijns* is directeur landelijk bureau DISK en vice-voorzitter Projectalliantie SchuldHulpMaatje.

Plaatselijke kerken zijn al decennia betrokken bij de hulp aan mensen in schulden via individuele hulpverlening, noodfondsen, inloophuizen en de laatste jaren ook via voedselbanken, kledingbanken, maaltijdprojecten en weggeefwinkels.

Aan deze diaconale praktijk is sinds 2010 een nieuwe loot toegevoegd: SchuldHulpMaatje, een coalitie van samenwerkende kerken en geloofsgemeenschappen, diaconale en christelijke organisaties die de groeiende schuldenproblematiek een halt willen toeroepen.

SchuldHulpMaatje veroorzaakte nieuw elan in het diaconale netwerk

Het project SchuldHulpMaatje bestaat in 2014 bijna vier jaar. Sinds de start in de zomer van 2010 zijn er ruim zestig actieve plaatsen. Het project is een schot in de roos vanwege de ambitie om preventief de schuldenproblematiek aan te pakken zodat nieuwe schulden vermeden worden en de weg naar een schuldenvrij leven weer in zicht komt. De boodschap is om ervoor te gaan eerder in contact te komen met mensen met schulden zodat hun beroep op schuldhulpverlening, noodfondsen en voedselbanken en alle persoonlijke ellende die dit met zich meebrengt vermeden kan worden. Veel plaatselijke netwerken van kerken en geloofsgemeenschappen, al dan niet stevig georganiseerd, pakten de kans op om hun diaconale werk via SchuldHulpMaatje een impuls te geven. Hub Crijns, vice-voorzitter van de landelijke Stuurgroep kon het niet beter formuleren: “een slapende reus was wakker gekust”. De diaconale netwerken van kerken en geloofsgemeenschappen waren in staat in korte tijd maatschappelijk in actie te komen. De vrijwilligers gemotiveerd door naaste liefde en / of hun geloof wilden de ander, die in schulden is geraakt, bijstaan als een maatje totdat men weer regie zou krijgen op de eigen levenssituatie. De praktijkervaringen zijn gebundeld in *‘Verhalen van hoop en perspectief’* die eind 2013 door SchuldHulpMaatje is uitgegeven.

De groeispurt die volgde

SchuldHulpMaatje bleek een blijvertje. Na 2011 stond de landelijke Stuurgroep samen met de aangesloten plaatsen voor de vraag hoe de inmiddels breed gewaardeerde aanpak, de verkregen naamsbekendheid en de resultaten verder verankerd kon worden. Dankzij het Skanfonds, dat zorgde voor een forse meerjaren subsidie voor de landelijke organisatie zodat deze haar opbouwende rol kon blijven spelen, en de steun van andere fondsen waaronder Kerk in Actie, konden de landelijke kerkelijke en diaconale organisaties de schouders eronder zetten. De ANBI stichting Encour was bereid een rol te blijven spelen in de landelijke coördinatie van het project.
SchuldHulpMaatje heeft sinds die tijd een groeispurt meegemaakt. Het merendeel van de gestarte plaatsen bleef participant in het gevormde netwerk. Enkele stedelijke diaconale organisaties kozen ervoor om een eigen maatjesproject rond schuldhulpverlening voort te zetten. Na het ontwikkelen van een opstartformule werden nieuwe plaatsen aangesloten o.a. met hulp vanuit de gemeenteadviseurs van de Protestantse Kerk en medewerkers vanuit de Bisdommen, Vincentius Vereniging en landelijk bureau DISK. De vervanging van de eerste generatie Maatjes (waaronder veel bestuurders en belangstellenden) heeft plaatsgevonden. Anno 2014 zijn ruim 1.300 maatjes actief die het meer jaren educatie programma (gaan) volgen waarin nieuwe toepassingen zitten op terrein van e-learning. Op de landelijke site www.uitdeschulden.nu van SchuldHulpMaatje melden hulpvragers zich die anoniem informatie willen hoe ze van hun schulden kunnen afkomen dan wel een beroep kunnen doen op hulp. Lokaal zijn de plaatsen hun project aan het uitbouwen zowel op het vlak van bestuur, fondswerving als hun positie in het netwerk. Er is aandacht voor intervisie zodat de SchuldHulpMaatjes hun ervaringen kunnen delen, want het werk brengt complexe vragen en dilemma’s met zich mee.

Notaris Breedveld feliciteert het oprichtingsbestuur (Foto: Mieke Kerkhof-Scheenaard)

Koninklijke erkenning

In het netwerk SchuldHulpMaatje is na vier jaar ervaring helder geworden dat lokale projecten de kans hebben duurzaam te zijn als het project ingebed is en gedragen wordt door een brede coalitie van kerken en geloofsgemeenschappen en er sprake is van een actieve samenwerking met andere organisaties en overheden. Zwaar telt mee of de coördinator een stabiele factor is die beschikt over bepaalde kwaliteiten en dat een stevig bestuur met ondernemende kwaliteiten zich richt op het financieel verduurzamen van het lokale project. De kern van elk project vormt de vrijwilligers die gemotiveerd en goed getraind zijn. SchuldHulpMaatje kreeg vanwege haar landelijke infrastructuur en goedlopende lokale projecten in februari 2014 een werkbezoek van Koning Willem Alexander in zijn rol als beschermheer van het Oranjefonds. De bestuursleden en SchuldHulpMaatjes van Midden Delfland straalden uit wat voor elk SchuldHulpMaatje geldt: een enorme betrokkenheid en inzet vanuit hun kwaliteiten ten behoeve van de mens in nood.

Vereniging SchuldHulpMaatje Nederland is een feit

Het proces om het netwerk van plaatselijke organisaties SchuldHulpMaatje te verduurzamen naar een landelijke vereniging is in het najaar van 2013 gestart met een serie van 11 regiobijeenkomsten met bestuurders en coördinatoren. Vervolgens is er een intensieve communicatie ontstaan met alle plaatselijke organisaties, waarin met een serie van acht actiekaarten en bijbehorende set documenten de groei naar een landelijke vereniging is begeleid. Op 27 maart 2014 is een consulterende vergadering gehouden, waarbij de honderd aanwezige bestuurders en coördinatoren op vier hoofdpunten konden meespreken: missie en visie; bestuurlijke structuur; het pakket van dienstverlening vanuit het Landelijk Service Punt; contributie en financiële tarieven voor dienstverlening. Aan de ene kant bleek er een grote positieve overtuiging te leven voor het toegroeien naar een landelijke vereniging, die zich uitte in waardering en ondersteuning voor de missie en visie, het dienstenpakket en deelname aan een gezamenlijk te dragen financiële structuur. Aan de andere kant bleek dat er behoefte was aan verdere inhoudelijke input op financiële tariefsystemen en bestuurlijke structuur. Vanuit het op 27 maart gekregen vertrouwen is gewerkt aan het voorbereiden van verdere voorstellen. Al dat werk heeft geleid tot het bijeenroepen van een oprichtingsvergadering voor de Vereniging Schuldhulpmaatje Nederland, die op 22 mei heeft plaatsgevonden in aanwezigheid van 80 bestuurders en coördinatoren. In dat proces hebben 55 plaatselijke organisaties SchuldHulpMaatje hun intentie uitgesproken om deel te gaan nemen aan de Vereniging SchuldHulpMaatje Nederland. Tijdens de oprichtingsvergadering is ook het oprichtingsbestuur voorgesteld. Op grond van deze resultaten heeft het oprichtingsbestuur op vrijdagmorgen18 juli 2014 de Vereniging Schuldhulpmaatje Nederland statutair kunnen oprichten bij de notaris. Een delegatie van het oprichtingsbestuur zette de daarvoor benodigde handtekeningen bij notaris Breedveld van BMS Netwerk Notarissen in Leiden. Een feestelijke gebeurtenis en belangrijke mijlpaal in de jonge geschiedenis van SchuldHulpMaatje. Op 9 oktober zal voor de eerste Algemene Ledenvergadering plaatsvinden.

www.schuldhulpmaatje.nl | www.uitdeschulden.nu | www.eerstehulpbijschulden.nl

Bram van Mil start met Jobgroups in Leiden

***Henriëtte van den Broek* ondersteunt Diaconaal Centrum De Bakkerij Leiden bij diverse publicaties**

Breed lachend zit Bram van Mil (55 jaar) achter zijn computer in de kantoortuin van De Bakkerij. Sinds eind januari inventariseert hij de mogelijkheid om 'Jobgroups' op te zetten vanuit De Bakkerij.

Een Jobgroup is een groepje mensen dat op zoek is naar werk en elkaar daarbij helpt. Door het volgen van een zevental bijeenkomsten, waarbij professionele begeleiding aanwezig is, o.a. vanuit de HR disciplines, gaat de groep met elkaar aan de slag. Het gaat om mensen die werkloos zijn, of van baan willen of moeten veranderen, of mensen die aan het eind van hun studie nog wat hulp nodig hebben om aan een baan te komen. In de groep kunnen zij elkaar helpen met tips en ervaringen. Bijvoorbeeld bij het opstellen van een goed *curriculum vitae* (CV), of de manier waarop je je presenteert bij een sollicitatie, maar ook hulp bij het opbouwen van een netwerk aan contacten of het opdoen van wat meer zelfvertrouwen.

Mensen gezocht

Bram van Mil zoekt nu uit welke mensen hulp nodig zouden kunnen hebben. Hij voert daarom bijvoorbeeld gesprekken met De Zijl Bedrijven, met diakenen en met SchuldHulpMaatje Leiden.
Behalve mensen die werk zoeken, zijn er ook mensen nodig die hen daarbij kunnen helpen. Bram begint daarmee in eerste instantie bij de Marewijk gemeente, waar veel ondernemende mensen te vinden zijn met praktische kennis, een netwerk en knowhow. Later zal hij ook op zoek gaan bij andere Leidse ondernemers en bedrijven.
Samen met zijn vrouw woont Bram sinds kort weer in Leiden. Na wat omzwervingen kwam hij terug naar de stad om weer onder de mensen te zijn en iets zinvols te doen, "het kriebelde weer". Via een familielid kwam hij terecht bij De Bakkerij, waar óók al gedacht werd over het helpen van cliënten bij het vinden van werk. Bram heeft ervaring opgedaan bij verschillende ministeries, waar hij, in verband met reorganisaties en bezuinigingen, werknemers in jobclubs begeleidde naar ander werk. Daarnaast heeft hij vanuit zijn eigen bedrijf reïntegratie trajecten uitgevoerd voor een aantal grote ondernemingen.

Bram van Mil aan het werk in De Bakkerij [Foto: Ton Snepvangers]

Twee vliegen in één klap

In De Bakkerij slaat hij twee vliegen in één klap: hij heeft er een flexplek in de kantoortuin voor zijn eigen bedrijf én is als vrijwilliger beschikbaar voor de diaconie, om individuele werkzoekenden te helpen middels de Jobgroups. Bram van Mil ziet het succes van de Jobgroups met vertrouwen tegemoet. Zijn stelling is dat, wanneer iemand het zelf ook wil, er altijd mogelijkheden zijn om aan werk te komen. Het zijn vaak de nieuwe inzichten van de mensen die daarvoor zorgen.

Meer informatie op www.jobgroups.nl
www.debakkerijleiden.nl

Armoede op het spoor komen

***Meta Floor* behartigt de armoedebestrijding in Nederland namens Kerk in Actie.**

Twee dingen zijn belangrijk voor een diaconaal vrijwilliger die armoede op het spoor wil komen: zelf op zoek gaan en zorgen dat u te vinden bent!

U verkleint uw zoekterrein als u begint bij mensen die deel uitmaken van de risicogroep. Mensen die leven zonder partner, zonder (betaald) werk en/of zonder gezondheid lopen meer risico om in armoede terecht te komen. U kunt bijvoorbeeld binnen de diaconale werkgroep of PCI afspreken dat alle mensen uit deze groep minstens een keer per jaar bezocht worden. Wie armoede wil opsporen, kan ook terecht bij parochiebestuur, pastores of de bezoekgroep vrijwilligers. Zij weten vaak wat er speelt en kunnen de broodnodige informatie geven.

Open vragen

Tijdens een diaconaal bezoek komt het erop aan om oprechte belangstelling te tonen, de goede vragen te stellen en vooral ook door te vragen. Zeker als u uitspraken hoort als 'ik ben tevreden met wat ik heb' of 'ik kan rondkomen, ook al is het niet altijd makkelijk'.

Kanskaarten in Joure
In Joure gaan diaconale vrijwilligers langs de deuren om kanskaarten uit te delen. Hierop staat een overzicht van de voorzieningen waarop uitkeringsgerechtigden aanspraak kunnen maken. Mensen die dat ten onrechte nog niet hebben gedaan worden zo opgespoord en benaderd door het plaatselijke steunpunt van uitkeringsgerechtigden. Geschoolde vrijwilligers gaan vervolgens op bezoek en bieden praktische ondersteuning. De ervaring leert dat deze aanpak werkt!
Laat u inspireren op:
www.versusjoure.nl/Kanskaart

Armoede is niet zozeer te herkennen aan kleding of bezittingen, maar wel aan het niet (meer) meedoen, bijvoorbeeld met activiteiten van de parochie of sport- en hobbyclubs. Eenzaamheid en isolement gaan hand in hand met armoede. Alleen in een veilige omgeving zal iemand durven toegeven dat het niet (altijd) lukt om de eindjes aan elkaar te knopen. Daarom is het zo belangrijk om open vragen te stellen, te luisteren en begrip te tonen, zonder te oordelen.

Laat je vinden

Hoe toegankelijk is uw diaconale werkgroep of PCI? Hoe ziet uw website eruit? Welk materiaal deelt u uit en waar doet u dat? Zijn andere organisaties in uw omgeving op de hoogte van de mogelijkheden die u heeft? U kunt uw vindbaarheid vergroten door een goede voorlichting op papier binnen de kerkelijke én de burgerlijke gemeente. Maak niet alleen 'reclame' in het kerkblad, maar ook in plaatselijke huis-aan-huisbladen. Let daarbij ook op de plek die diaconie of caritas inneemt op de website van de parochie. Is diaconie of PCI goed zichtbaar en met één klik te bereiken?
Laat ook persoonlijk van u horen en laat u zien. Door regelmatig contact te hebben met de burgerlijke gemeente, het maatschappelijk werk en belangenorganisaties, kunt u mensen die in armoede leven op het spoor komen. Zorg dat u regelmatig aanwezig bent bij de voedselbank of in het inloophuis in uw woonplaats.
Mensen in nood moeten u snel kunnen vinden, een vast adres is belangrijk. Sommige diaconale groepen of PCI bestuurders hebben een speciaal noodtelefoonnummer. Het toestel wordt onderling gerouleerd.

Dit artikel is bewerkt ontleend aan Magazine '*Armoede in Nederland. Wat kan een diaken doen?*', Kerk in Actie Protestantse Kerk in Nederland, oktober 2013, pag. 40.

Tien stappenplan bij individuele hulpverlening

Meta Floor behartigt de armoedebestrijding in Nederland namens Kerk in Actie; artikel bewerkt overgenomen uit 'Diakonia', vakblad voor diakenen, 27(2014)1, februari, pag. 08-09

Mensen helpen die in armoede zitten. Die geen geld meer hebben voor hun energierekening. Vrijwel elke PCI en noodfonds heeft er mee te maken. Hoe ga je om met aanvragen om financiële hulp? Aan welke zaken moet je allemaal denken?

Onderstaand 10-stappenplan kunt u gebruiken als een protocol binnen uw eigen diaconale werkgroep of Parochiële Caritas Instelling bij individuele aanvragen om hulp. Als u dit stappenplan aanhoudt, heeft u een goede basis. Uiteraard snijdt u het toe op uw eigen groep en creëert uw eigen protocol. Iedereen weet dan waar hij of zij aan toe is - zowel de hulpvrager als de hulpgever - en bij wisseling van de deelnemers in de groep of het PCI bestuur gaat er geen informatie verloren.

Als er bij de kassa te weinig geld is voor je boodschappen... *[Foto: Jaap de Jager Kerk in Actie]*

1. Uitgangspunten

Formuleer eerst de uitgangspunten die u heeft bij individuele (financiële) hulpverlening.

- De mens staat centraal bij de hulpvraag. De PCI probeert de hulp op een menswaardige manier te geven, respect hebbend voor de keuzes van de hulpvrager.
- De hulp vanuit de caritas is aanvullend. Er wordt altijd eerst onderzocht of er regelingen of voorzieningen zijn waar aanspraak op kan worden gemaakt.
- De hulp vanuit de caritas is tijdelijk van aard.
- De PCI of diaconale werkgroep biedt geen professionele begeleiding. De hulp is gericht op het samen zoeken naar de juiste oplossing en/of verwijzing naar de juiste hulpverlener.
- De hulpverlening is vertrouwelijk. De namen van mensen aan wie hulp wordt verleend zijn alleen bekend bij een beperkt aantal mensen. Over de aard van hulpverlening wordt binnen de groep of het PCI bestuur verantwoording afgelegd; dit gebeurt geanonimiseerd, dus zonder vermelding van namen.

2. Aanspreekpunt voor hulpvragen

Omschrijf in het stappenplan wie aanspreekpunt is als mensen hulp vragen voor zichzelf of voor anderen. Dit kan een PCI bestuurder zijn of iemand van de diaconale werkgroep. U kunt ook werken met een vast mobiel nummer. De telefoon rouleert dan onder de groep of binnen de caritas. Geef aan hoe er in dit beginstadium wordt omgegaan met de hulpvraag: gaat er iemand op bezoek, wie wordt er op de hoogte gebracht?

3. Informatie verzamelen

Omschrijf welke informatie u nodig heeft om een zorgvuldige afweging te kunnen maken. Het opbouwen van een vertrouwensrelatie met de hulpvrager is van groot belang om tot een goede hulpverlening te kunnen komen. U oordeelt niet, maar probeert zich in te leven in de hulpvrager.

Richtvragen:

- Wat is de aanleiding voor het vragen van hulp?
- Wat is de aard van het probleem en de eigenlijke hulpvraag?
- Spelen er nog andere zaken, die ook aandacht behoeven?
- Wat ziet de hulpvrager als de oorzaak van het probleem?
- Welke oplossingen heeft iemand zelf al bedacht?
- Bij welke instanties is al een verzoek om hulp ingediend en met welk resultaat?
- Welke verwachtingen zijn er van de hulp van de diaconale werkgroep of caritas?
- Zijn er schulden aan anderen?
- Is er overzicht van inkomsten en uitgaven?

4. Omgaan met hulpvraag (privacy)

Omschrijf op welke wijze de hulpvraag besproken wordt: binnen uw diaconale werkgroep of binnen de PCI. Beschrijf ook hoe u omgaat met privacy. Zo is het van belang dat er geen namen vallen tijdens de vergadering en in de notulen. Ook moet helder zijn hoe u gegevens bewaart en voor welke termijn. Houd zo nodig een zwartboek bij over de situaties die u ontmoet heeft en waarin u hulp gegeven heeft.

5. Maak een plan

Bespreek of en hoe u mogelijkheden ziet om samen met de hulpvrager een plan rond de hulpvraag te maken. Uitgangspunt blijft dat de hulpvrager zelf zo veel als mogelijk verantwoordelijkheid neemt voor de eigen situatie. U kunt hierin ondersteunen door desgevraagd alle financiële zaken op een rij te zetten en zo overzicht te scheppen.

Bij doorverwijzen is het belangrijk dat de betrokkene zelf contact opneemt met deze instelling, óf dat dit gedaan wordt in aanwezigheid van de hulpvrager. Ga mee naar de instelling als de hulpvrager dit op prijs stelt. Doe geen toezeggingen over mogelijke hulp door een andere hulpverlener of van een instelling. Check later of de doorverwijzing gezorgd heeft voor een oplossing.

6. Richtlijnen

Formuleer wanneer er gekozen wordt voor een gift, een lening, of hulp in natura. Formuleer ook:

- Tot welk bedrag er een gift wordt verstrekt (advies: maximaal € 500,-).
- Vanaf welk bedrag er een renteloze lening wordt verstrekt.
- Vanaf welk bedrag de diaconale werkgroep of caritas niet in staat is om te helpen en geadviseerd wordt een schuldhulpverleningstraject te starten. Bijvoorbeeld onder doorverwijzing naar SchuldHulpMaatje.
- Of er met een contract wordt gewerkt, waarin de wijze van aflossing wordt geregeld.

7. Nazorg & afronding

Omschrijf op welke wijze er contact wordt onderhouden met de hulpvrager, ook als de hulp via een andere instantie wordt verstrekt. Vertel de hulpvrager dat het belangrijk is dat uw groep of PCI op de hoogte wordt gebracht als de omstandigheden zich wijzigen.

8. Registratie

Registreer de hulpvragen, zodat u daarmee verantwoording kunt afleggen over uw werk. Daarnaast kunt u op deze manier zelf signaleren of er veranderingen ontstaan in de hulpvragen.

9. Noodfonds

Onderzoek of het mogelijk is samen te werken met andere kerken, diaconieën en de burgerlijke gemeente in een gezamenlijk noodfonds. Dit biedt kansen de krachten te bundelen. Op sommige plaatsen participeren burgerlijke gemeenten al actief in een dergelijk fonds via een eigen financiële bijdrage (bijvoorbeeld naar het aantal inwoners in de gemeente) en menskracht (ambtelijke ondersteuning).

10. Belangenbehartiging

Ga in gesprek met de burgerlijke overheid naar aanleiding van de hulpvragen. U kunt in zo´n gesprek uitleggen wat de knelpunten zijn in het plaatselijke armoedebeleid. Ook kunt u meedenken over mogelijkheden tot verbetering.

Tips

- Onderzoek de mogelijkheid om het project SchuldHulpMaatje te starten in uw gemeente. Op 60 plekken in Nederland worden vrijwilligers een maatje van iemand die in de schulden zit. Dat aantal groeit nog steeds. Vaak nemen kerken het initiatief. Een schuldhulpmaatje neemt niet het werk over van professionele hulpverleners, maar vult het aan en ondersteunt het. www.schuldhulpmaatje.nl.
- Kijk met enige regelmaat of uw protocol nog goed functioneert! Pas het aan als het nodig is.
- Kijk op www.kerkinactie.nl/over-kerk-in-actie/onze-themas/armoede-in-nederland

Cordaid: een mix van hoge idealen en menselijke beperktheden

Jan Maasen is medewerker Dienen en missiesecretaris van het Bisdom Rotterdam

Wanneer vier je nu een feestje als fusieorganisatie? Formeel gezien wordt Cordaid met de komende jaarwisseling pas vijftien.

Na een aantal fusiegolven van katholieke ontwikkelings- en noodhulporganisaties in de jaren negentig startte de nieuwe organisatie op 1 januari 2000. De naam 'Cordaid' werd aanvankelijk terughoudend gevoerd. Vanwege de fondswerving bleven de oude 'merknamen' voorop staan. Die hadden immers een vertrouwd karakter. Denk bijvoorbeeld aan: 'Memisa', 'Mensen in Nood' en 'Vastenaktie'. Pas later is Cordaid meer op de voorgrond gekomen.

Eeuwfeest van een tiener

Toch viert deze tiener dit jaar haar eeuwfeest. Een van haar voorlopers is namelijk in 1914 opgericht. Aan dit jubileum danken we een dik boek. Op verzoek van het bestuur van Cordaid heeft Annelies van Heijst de geschiedenis van de voorlopers van Cordaid in kaart gebracht. Dat levert fascinerende lectuur op over het ontstaan en de wederwaardigheden van deze katholieke hulporganisaties. Van Heijst was gevraagd om een geschiedverhaal te schrijven waarin ook aandacht wordt besteed aan de drijfveren die uit de activiteiten en het beleid van de organisaties spreken. Daarin is zij zeker geslaagd. *Gedreven helpers* biedt niet alleen vijf instellingsgeschiedenissen, maar zoomt ook geregeld in op de personen die in deze organisaties actief waren. Vanzelfsprekend staan de hoofdrolspelers (bestuursleden en directeuren) daarin het meest op de voorgrond, maar Van Heijst heeft ook oog voor de kleine uitvoerders aan de basis of voor '*petites histoires*'. Dat komt vooral uit de verf in het hoofdstuk over het RK Huisvestingscomité en Mensen in Nood.

Bij alle hulporganisaties maken we kennis met gedreven mensen die zich met hart en ziel inzetten voor 'hun' zaak. Die zaak is dan vaak wel een mix van geconstateerde noden en de eigen organisatie die daarop een antwoord wil zijn. Of zoals Van Heijst in de inleiding schrijft: "De ambitie om te helpen kon ook te maken hebben met mensen willen bekeren tot het eigen geloof, opkomen voor geloofsgenoten, de politieke angst voor totalitaire rechtse of linkse regimes, concurrentieoverwegingen jegens andere hulporganisaties, professionele beroepstrots van ontwikkelingswerkers, graag schuiven met groot geld, machtswellust, of persoonlijke of collectieve geldingsdrang" (p. 22). Door die mix van hoge idealen en menselijke beperktheden is *Gedreven helpers* geen lofzang geworden of heiligenleven. Maar het biedt daardoor wel een spiegel voor hedendaagse diaconale initiatieven.

Vijf voorlopers

Cordaid kent vijf voorlopers. Alle voorlopers krijgen een eigen hoofdstuk, maar de omvang daarvan loopt uiteen van 15 tot 150 pagina's. Bepaalde periodes blijven ook in de schaduw, omdat Van Heijst vooral gekeken heeft naar wat van belang is voor de wordingsgeschiedenis van Cordaid en overlappen heeft willen voorkomen.

RK Huisvestingscomité – Mensen in Nood

Het RK Huisvestingscomité (RKHC) is in september 1914 opgericht in Den Bosch om met name ouderloze Belgische oorlogskinderen onderdak te bieden in katholieke gezinnen en tehuizen. Dankzij het netwerk van de Katholieke Sociale Actie verrezen al snel overal plaatselijke comités; in 1921 waren dat er 439 (!). De opvang van Belgische kinderen stopte vlak na de Eerste Wereldoorlog. Al in 1917 was het RKHC begonnen met de opvang van Duitse kinderen, later volgden ook Oostenrijkse en Hongaarse kinderen. Het ging om behoorlijke aantallen. In de eerste tien jaar van haar bestaan ving de RKHC 4.000 Belgische kinderen op, 33.600 kinderen uit Duitsland, 28.500 uit Oostenrijk en 10.578 uit Hongarije. Daarna ging zij zich richten op noodhulp in eigen land, b.v. bij watersnoodrampen (het RKHC zag zichzelf graag als het rooms-katholieke Rode Kruis) en op kinderuitzending naar gastgezinnen en vakantiekolonies.
Na de Tweede Wereldoorlog vond er een herstructurering plaats van alle liefdadige organisaties in Nederland. Het nieuw opgerichte Landelijk Sociaal-Charitatief Centrum werd de koepel van katholieke organisaties voor binnenlandse hulp. Het RKHC werd in 1961 omgevormd tot Mensen in Nood en ging zich richten op noodhulp in het buitenland en vluchtelingenzorg.

Memisa en Medicus Mundi

In september 1925 organiseerde de Rotterdamse kapelaan J. Schiphorst een missietentoonstelling. Hij nodigde drie katholieke Rotterdamse artsen uit om een medische stand in te richten naar het voorbeeld van een grote Vaticaanse missietentoonstelling. Na afloop richtten Schiphorst en de drie Rotterdamse artsen het Nederlandsch Medisch Missie Comité (NMMC) op om missionarissen de nodige medische scholing te kunnen geven. Het keuren van missionarissen vóór hun vertrek naar hun missiegebied en het doceren op de medisch-hygiënische cursussen voor missionarissen waren vóór de Tweede Wereldoorlog de belangrijkste activiteiten.
In 1948 werd de naam veranderd in Memisa (Medische Missie Actie). Naast de zorg voor vertrekkende missionarissen ging Memisa ook medische goederen aan missieziekenhuizen verstrekken en bemiddelen bij de uitzending van artsen en paramedisch personeel naar de missieziekenhuizen. De Katholieke Artsenvereniging (KAV) hield zich ook met uitzending van artsen bezig en richtte daartoe in 1962 de stichting Medicus Mundi Nederland op. Beide organisaties groeiden in de jaren zestig uit elkaar vanwege een verschil in visie op wat medisch werk in ontwikkelingslanden zou moeten zijn: curatief (Memisa) of preventief (Medicus Mundi). In 1984 fuseerden beide organisaties tot de stichting Memisa Medicus Mundi. De nadruk kwam na 1984 volledig te liggen op projectmatige steunverlening op het terrein van de basisgezondheidszorg aan ziekenhuizen in ontwikkelingslanden en op medische noodhulp.

Centraal Missie Commissariaat en Cebemo

De oudste wortel van Cordaid gaat volgens Van Heijst heel verrassend terug tot 1912. Waarmee het feestje al gevierd had moeten zijn. In september 1912 werd in Den Bosch de Indische Missie Vereniging opgericht. Het eerste doel was de gelijkberechtiging van de katholieke missie in Oost- en West-Indië. In 1931 richtte deze Indische Missie Vereniging het Centraal Katholiek Koloniaal Bureau op, waaruit in 1957 het Centraal Missie Commissariaat ontstond als koepelorganisatie voor de missionerende congregaties. Het CMC richtte zich zowel op het missiewerk buiten Europa als op de fondsenwerving en voorlichting in Nederland. Toen de overheid vanaf 1965 geld beschikbaar stelde voor medefinanciering van ontwikkelingsprojecten richtte het CMC in 1969 een onderafdeling op, Cebemo, die zich ging toeleggen op de projectaanvragen uit het katholieke veld. Al snel overvleugelde de dochter haar moeder. In 1979 werd Cebemo verzelfstandigd.

Bisschoppelijke Vastenaktie

De Bisschoppelijke Vastenaktie werd in 1961 voor het eerst gehouden op initiatief van kardinaal Alfrink als een eigentijdse beleving van de vastenverplichting. Het grote voorbeeld was de Fastenaktion van de Duitse katholieke ontwikkelingsorganisatie Misereor. De Vastenaktie was van meet af aan een succes, omdat gebruik gemaakt kon worden van de parochiële kanalen. De Vastenaktie zou overigens formeel-bestuurlijk altijd zelfstandig blijven, maar tussen 1996 en 2012 was de werkorganisatie gefuseerd met Cebemo.

Bond zonder Naam

De Bond zonder Naam is een laatkomer. Pas in 2006 zou deze organisatie zich aansluiten bij Cordaid. Ze was in 1938 opgericht door pater Henri de Greeve. Heel bekend is het motto 'Verbeter de wereld, begin bij jezelf'. De Bond zonder Naam biedt kleinschalige hulp aan individuele personen die in nood zijn geraakt door ongeluk of domme pech.

Enige bevindingen en rode draden

Het aardige aan *Gedreven helpers* is, dat het boek niet alleen een uitvoerig beeld geeft van de directe voorlopers van Cordaid. Geregeld schetst Van Heijst een wat bredere context om de voorlopers goed te kunnen situeren. Zo maak je als lezer ook kennis met bijvoorbeeld de wereld van de kinderherstellings- en vakantiekolonies, de studentenmissieclubs, het ontstaan van de NOVIB en de ontwikkeling van het medefinancieringsstelsel.
Wat mij opvalt bij de vooroorlogse initiatieven is, dat de besturen vaak meewerkende besturen waren. Bestuurders en directeuren werkten ook mee in de directe uitvoering van allerhande activiteiten en schroomden niet om familie en persoonlijke netwerken bij het werk van hun organisatie in te schakelen. De lijntjes met andere organisaties en de politiek werden veelvuldig gebruikt. Dat leidde al in een heel vroeg stadium tot financiering van bepaalde activiteiten door de overheid (al bij de opvang van buitenlandse kinderen door het RKHC). Tegelijk laat Van Heijst zien, dat de katholieke zuil geen eenheid was. De geschiedenis die zij beschrijft staat bol van conflicten tussen en in organisaties. Soms wordt een machtsstrijd opgelost door de andere organisatie binnenboord te halen, in andere gevallen leidt het juist tot een afscheiding. De conflictpartners lopen uiteen. Nu eens is het een strijd tussen leken en geestelijken, dan weer tussen wereldheren en religieuzen of tussen religieuze orden en congregaties onderling. Naarmate de tijd voortschrijdt ontstaan er ook verschillen tussen praktijkmensen (b.v. missionarissen) en wetenschappelijk opgeleiden. Eén breuklijn wordt niet door Van Heijst expliciet benoemd, maar lijkt volgens mij wel een rol gespeeld te hebben bij een aantal conflicten. Ik denk dan aan de cultuurverschillen tussen het Hollands katholicisme en het Brabants-Limburgs katholicisme. Die speelden zeker een rol bij de afsplitsing van de Katholieke Kinder Uitzending in het bisdom Haarlem uit de RKHC in de jaren dertig, maar waarschijnlijk ook bij het conflict tussen de landelijke Vastenaktie en de Vastenaktie van het bisdom Roermond. Over hoge idealen en menselijke beperktheden gesproken....

Armen helpen mensen in nood

In haar laatste alinea haalt Van Heijst een bijzondere groep 'gedreven helpers' naar voren: arme gezinnen die een opvangplek boden aan Belgische vluchtelingenkinderen. Juist mensen die armoede kennen of gekend hebben, zijn bereid iets af te staan om een ander in nood te helpen. Dat verschijnsel was ik dit voorjaar ook al tegen gekomen toen ik een literatuurstudie deed naar de geschiedenis van de armenzorg. Juist de categorie die zelf net geen armenzorg nodig had, deed in de zeventiende en achttiende eeuw ruimhartig mee aan stedelijke collectes. Bij hen leefde het besef, dat de rollen zo maar kunnen omdraaien. Door natuurrampen, oorlogen, ziekte of politieke veranderingen kan je onverwacht zelf aangewezen zijn op hulp. "Helper en geholpene zijn, zo bezien, geen sociale posities, maar dimensies van het menselijk bestaan."(p. 525)

Annelies van Heijst, *Gedreven helpers. Een geschiedenis van Cordaids voorlopers*, Uitgeverij Verloren, Hilversum 2014, gebonden, 628 pagina's, ISBN 9789087044329, Prijs € 49,-.

Bouwen in vertrouwen. Gedachten van een bisschop

Prof. Dr. Jozef Wissink is voorzitter van het Landelijk Katholiek Diaconaal Beraad

Bij gelegenheid van zijn koperen bisschopsjubileum heeft bisschop de Korte een aantal artikelen, columns en kleinere voordrachten gebundeld in *Bouwen in vertrouwen*.

De bundel *Hartelijk katholiek. Spiritualiteit van een liefdevolle* God verscheen een jaar eerder. Beide boeken horen duidelijk bij elkaar en overlappen elkaar voor een stuk qua thematiek. Ging het in het eerste boek om een bundeling van artikelen en grotere voordrachten, nu komen er ook een groot aantal kortere stukjes aan bod. Ik heb 's avonds laat telkens een stukje gelezen, ook om recht te doen aan elk stukje apart. Dat is me goed bevallen.

De inhoud van het boek

De bisschop heeft zijn bijdragen onder vier hoofdjes gevat. De eerste afdeling heet '*Katholieke spiritualiteit*'. De inhoud van de afzonderlijke stukken is divers. Enkele stukken gaan over wat het centrum van ons geloof is. Thomas van Aquino bepaalde dit centrum als tweeledig: de drie-eenheid Gods en de menswording van God in Jezus Christus. Ik weet niet of bisschop de Korte bewust bij hem aansluit, want hij citeert hem niet expliciet, maar de overeenkomst is in elk geval frappant. Andere stukken gaan over de koers die de kerk moet varen: die van hartelijke orthodoxie. Een orthodoxie die de mens van nu opzoekt en het gesprek met hem/haar wil en die zich dus niet terugtrekt op een sektarisch bastion.
In het tweede deel worden de stukjes bij elkaar gehouden door het hoofdje '*Kerkelijk jaar en liturgie*'. Het gaat er over de zondag, over Kerstmis, Pasen en Pinksteren, Maria, maar ook over sacramentaliteit als een "kus van God".
Het derde hoofdstuk gaat over kwesties van de microethiek: over de vragen aangaande seksualiteit (en homoseksualiteit), over euthanasie, maar ook over de zorg voor gehandicapten.
Deel IV behandelt kwesties van kerk en samenleving: Alphons Ariëns, de economische crisis, de schuldenproblematiek, maar ook de mogelijkheden en onmogelijkheden van christelijke politiek (en de aantrekkingskracht van de Christen Unie voor een aantal katholieken). In het slotdeel gaat het over oecumene en de interreligieuze dialoog.

Het voordeel en het nadeel van kopjes

Wie vanuit de belangstelling voor diaconie het boek ter hand neemt, zou in de verleiding kunnen komen om direct naar hoofdstuk 4 te gaan. Dat gaat immers over kerk en samenleving. Maar dan mis je wel wat. Hier blijkt dat dit soort kopjes ook nadelen hebben, want er komen in de zogenaamd niet-diaconale hoofddelen een groot aantal dingen voor, die ook en juist voor diaconaal geïnteresseerden van groot belang zijn.

Bij het kerkelijk jaar stoten wij bijvoorbeeld op een reflectie over de zondag als collectieve rustdag. Dat is een thema, dat een boeiende coalitie heeft opgeleverd van christenen, kleine middenstanders en vakbonden (58-60). In het hoofdstuk over de micro-ethiek treffen we een column aan, die als titel draagt: '*Kerk zonder gehandicapten is gehandicapt*' (111). Daar komt het thema van de inclusieve kerkgemeenschap aan de orde: wat zegt het over een parochie, als geestelijk of anderszins gehandicapte mensen er niet mee mogen zingen in het koor of er geen lector of lectrice kunnen worden? Ten aanzien van de diaconale spiritualiteit is het van belang, dat in datzelfde stukje gesproken wordt over de gehandicapte, die me een spiegel voorhoudt en me mijn eigen handicaps en kwetsuren, maar ook mijn eigen angsten onder ogen brengt (114). Eigenlijk spreekt die overlapping ook vanzelf. Het diaconale moment aan ons geloof is immers niet een waterdicht afgeschot deel van het geheel, maar een dimensie die alle delen en sectoren doordringt. Het is een teken van het deugdelijke geloofsgehalte van een boek, als de overlapping als het ware onopvallend en heel natuurlijk plaats vindt.

Referent voor kerk en samenleving

De auteur is bisschop-referent voor de vragen rondom kerk en samenleving. Als zodanig wordt hij natuurlijk af en toe gevraagd om te spreken over de beginselen van het katholieke sociale denken of over een figuur als Ariëns. Het boek getuigt ervan. We weten dat de bisschop zich met regelmaat laat voorlichten over wat er te doen is bij het katholiek maatschappelijk middenveld (in het zogenoemde Multilateraal Beraad). Wanneer vanuit het Landelijk Katholiek Diaconaal Beraad en Kerk in Actie (van de Protestantse Kerk Nederland) onderzoek gedaan is naar de toename van de hulpvragen van mensen vanwege de toenemende armoede in ons land, is het bijna vanzelfsprekend dat de bisschoppelijk referent gevraagd wordt daarop te commentariëren. En zo staan er in het boek dat we bespreken stukken over de schuldenproblematiek en de economische crisis, waarin menige gesprekspartner van de bisschop zich goed kan herkennen. Toch is de bisschop niemands aap: hij legt eigen accenten en let er goed op, dat hij niet buiten de perken van zijn verantwoordelijkheid gaat. Een heel eigen accent bijvoorbeeld legt hij in zijn column over de hoffelijkheid, waarin hij ingaat op de 'verhuftering' van het maatschappelijk debat. Hij voert dat debat natuurlijk zelf uitermate hoffelijk door geen namen te noemen. Maar hij gaat ook dieper op de zaak in door erop te wijzen dat de menselijke waardigheid, die in ons geloof een centraal punt is, hier in het geding is (132).

Bisschoppelijk evenwicht

Bisschop de Korte is een man van nuance, die geen genoegen neemt met eenvoudige tegenstellingen. We kennen zijn pleidooi voor een kerk, die tegelijk orthodox is en de hartelijke dialoog zoekt met zoekende mensen van nu. Hij wil geen liberale aanpassing aan de cultuur, maar ook geen sektarisch zich afzonderen van wat mensen van nu beweegt. Hij wil niet alleen rationeel denken en leerstelligheid, maar ook geen godsdienst die slechts op het beleven en voelen gericht is. Bisschop de Korte is het vleesgeworden katholieke 'én-én', meer dan degene die scherp de alternatieven 'óf-óf' stelt. Hij mag dan veel reformatorische theologie gelezen hebben (Barth en Thurneysen met name), dit 'óf-óf' van de genoemde theologen is hem vreemd. Of beter: dat komt aan de orde, wanneer de kern van ons geloven wordt aangetast.
Dat levert gemiddeld een boek op, dat redelijkheid hoog in het vaandel voert. Het is dus niet elke keer verrassend. Af en toe zou je wel eens willen, dat de bisschop uit zijn slof schoot. Maar tegelijk is het misschien juist in onze tijd wel goed, dat hij dat niet doet. Juist waar sommigen uit zijn op polarisatie wekt een stem vertrouwen, die probeert aan alle aspecten van geloven en van de humaniteit recht te doen. Aanbevolen lectuur dus.

Mgr. Gerard de Korte, *Bouwen in vertrouwen. Gedachten van een bisschop*, Adveniat, Baarn, 2013, paperback met flappen, 200 bladzijden, ISBN 978 94 9104 284 3, prijs € 16,50.

Agenda & weetjes

& Het Bisdom Haarlem-Amsterdam organiseert elk najaar een diaconaal weekeinde. Dit jaar is het thema *Caritas en jongeren* en de werkmap voor het weekeinde van 8 en 9 november 2014 is te bestellen bij caritas@bisdomhaarlem-amsterdam.nl. De brochure is ook digitaal te downloaden: http://www.bisdomhaarlem-amsterdam.nl/docs/2014/Diaconaal_weekend_20141108.pdf

& Ambassades van Vrede. Iedereen die in vrede gelooft kan iets voor vrede doen. Met die gedachte richt PAX samen met lokale groepen Ambassades van Vrede op door het hele land. Deze ambassades zetten zich binnen en buiten de jaarlijkse Vredesweek in voor vrede in hun eigen dorp of stad. De Vredesweek 2014 staat in het teken van ontwapening. Onder het motto 'Wapen je met vrede' vragen de nationale Ambassadeur van Vrede, Tim Akkerman en de Ambassades van Vrede aandacht voor de gevolgen van de tientallen oorlogen die wereldwijd woeden.
www.paxvoorvrede.nl
www.ambassades.paxvoorvrede.nl/

& Kerk in Actie Binnenland heeft in november 2013 bij gelegenheid van de landelijke Diakenendag een themamagazine '*Armoede in Nederland*' uitgegeven. Het magazine bevat veel tips en handreikingen hoe vanuit diaconale zijde om te gaan met armoede. De uitgave is nu digitaal te downloaden op de themasite 'Armoede in Nederland': http://www.kerkinactie.nl/over-kerk-in-actie/onze-themas/armoede-in-nederland. Hier zijn ook andere handige downloads rond armoede en wat kerken kunnen doen te vinden.

& Het landelijke pastoraat voor woonwagenbewoners, Sinti en Roma, geeft elke vier maanden een Nieuwsbrief uit. Het zijn degelijke magazines, waarin telkens een aspect van dit kleurrijke pastoraat wordt belicht. De verzameling nummers is nu ook digitaal beschikbaar gesteld. Voor downloads zie http://www.rkdiaconie.nl/index2.asp?pid=4&aid=245&id=0&cid=&lIntType=.

& De Dienst Caritas van het bisdom Haarlem-Amsterdam organiseert op zaterdag 27 september in Heiloo een Bezielingsdag diaconale spiritualiteit met als titel 'Wat wilt u dat ik voor u doe? Over Franciscus van Assisi, paus Franciscus en de beleving van armoede'. De franciscaanse traditie geeft richting in de zorg voor de naaste. De inhoud van de dag wordt verzorgt door dr. Willem Marie Speelman, medewerker franciscaans studiecentrum, docent christelijke spiritualiteit en musicus. Pater Roland Putman, franciscaan, diaconaal werker en pastoor in Beverwijk ondersteunt deze diaconale dag van harte en werkt mee aan het middagdeel. De dag kost vijf euro. Opgave digitaal aan Anita Witte awitte@bisdomhaarlem-amsterdam.nl

& Het bisdom Rotterdam zal vanaf de herfst 2014 een themajaar houden rond de heilige diaken Laurentius. Mgr. Van den Hende kondigde dit Laurentiusjaar aan op 12 juli bij de afsluiting van het Jaar van Daden van Liefde. "Na het Jaar van het Geloof en de Daden van Liefde, willen we in het komende jaar heel bijzonder stil staan bij de patroonheilige van het bisdom Rotterdam, de heilige Laurentius. In het leven van de heilige diaken Laurentius komen geloof en daden van liefde op inspirerende wijze bij elkaar." De heilige diaken Laurentius is patroon van het bisdom Rotterdam.

Cordaid

Cordaid Bond Zonder Naam

Cordaid Bond Zonder Naam ondersteunt in Nederland coöperatief sociaal ondernemerschap van mensen met lage inkomens. Daarnaast kent de Bond een Noodfonds voor eenmalige financiële hulp aan mensen die buiten hun schuld in de problemen zijn geraakt.

Armoede tegengaan met ondernemerschap

Cordaid Bond Zonder Naam richt zich op het duurzaam tegengaan van armoede en sociale uitsluiting. Daarom helpt de Bond mensen met lage inkomens om samen kleinschalige, vernieuwende initiatieven op te zetten voor sociaal ondernemerschap. Door samen te ondernemen, bijvoorbeeld door als coöperatie een wijkrestaurant, werkplaats of versmarkt te runnen, kunnen zij hun inkomsten verhogen of hun kosten verlagen. De Bond stimuleert dat de buurt actief betrokken is bij de coöperaties en dat de coöperaties op hun beurt bijdragen aan de leefbaarheid in hun eigen wijk of stad.

Jubileum Cordaid

In 2014 bestaat Cordaid en haar voorlopers 100 jaar. Als onderdeel van dit jubileum laat Cordaid stille helpers uit hun schaduw treden. Lees, bekijk, beluister alle verhalen op www.ditwilikmetjedelen.nl.

Help mee

Wilt u meehelpen om armoede duurzaam te bestrijden? Word dan donateur: Giro 1500 t.n.v. Cordaid Bond Zonder Naam Den Haag. Met uw steun ondersteunen we coöperaties van mensen die via ondernemerschap hun positie willen verbeteren en helpen we mensen die buiten hun schuld in de problemen zijn geraakt met een eenmalige bijdrage.

Meer weten?

I: www.cordaidbondzondernaam.nl
E: info@cordaidbondzondernaam.nl
T: 070-3136220

Cordaid
bond zonder naam

Donateurs voor het LKDB
Het LKDB zoekt voor de site www.rkdiaconie.nl donateurs. Het opzetten en bijhouden van deze digitale ontmoetingsplek kost geld. We zijn geholpen met elke bijdrage, klein of groot. Uw financiële gift maakt de instandhouding van deze diaconale website mogelijk.
Landelijk Katholiek Diaconaal Beraad (LKDB), Kamer van Koophandel 41183443, Bankrekening NL37 INGB 0000 1714 32, ten name van Beheersstichting LKDB, onder vermelding van “Gift Diaconale Alliantie”.

Abonneer u op *Diakonie & Parochie*
De kosten voor de jaargang 2014 bedragen € 20,00, inclusief portokosten. Na opgave ontvangt u de resterende nummers van de jaargang thuisgestuurd. Voor dat bedrag heeft u een praktisch diaconaal vaktijdschrift, waardoor u op de hoogte blijft van de ontwikkelingen op het katholieke diaconale terrein. Mail uw volledige adresgegevens naar naar **administratie@rkdiaconie.nl**

Diakonie & Parochie
Wat is dit voor een tijdschrift?

Onder *Diaconie* verstaan we:
"Het handelen vanuit en door kerken en andere door het evangelie geïnspireerde groepen en bewegingen dat gericht is op het voorkómen, opheffen, verminderen dan wel mee uithouden van lijden en maatschappelijke nood van individuen en van groepen mensen en op het scheppen van rechtvaardige verhoudingen in kerk en samenleving." (Crijns H., e.a., *Barmhartigheid en gerechtigheid*, 2004, pag. 392).

Diakonie & Parochie is een tijdschrift dat speciaal naar parochies en Parochiële Caritas Instellingen kijkt. Het wil de lezers helpen parochies te doen uitgroeien tot meer diaconale gemeenschappen. **Diakonie & Parochie** is een uitgave van het Landelijk Katholiek Diaconaal Beraad, een werkgroep van de diaconale dienstverleners uit de bisdommen en enkele landelijke katholieke diaconale organisaties. Het Landelijk Katholiek Diaconaal Beraad vormt ook de redactieraad. Het tijdschrift verschijnt vier keer per jaar.

Abonnementsprijs € 20,00, losse nummers: € 5,00 excl. porto.
In het jaar 2015 stijgt de abonnementsprijs vanwege hogere (porto)kosten naar € 22,50.
Voor abonnementen en bestellingen:
LKDB, Luijbenstraat 17, 5211 BR 's-Hertogenbosch, tel. 073-6128201.
E-mail met opgave van alle adresgegevens: administratie@rkdiaconie.nl
Abonnementen worden automatisch verlengd, tenzij schriftelijk wordt opgezegd voor 1 november.

Het tijdschrift werkt nauw samen met de site van de Diaconale Alliantie www.rkdiaconie.nl
Kijk voor meer diaconale voorbeelden en meer diaconale spiritualiteit op deze site. Doe er zelf aan mee.
Vraag een inlogcode aan. Bezoek www.rkdiaconie.nl

Colofon
Aan dit nummer van *Diakonie & Parochie* werkten mee: Jan Bosman, Erik Borgman, Henriëtte van den Broek, Hub Crijns, Meta Floor, Margriet Kok, Kees van Kordelaar, Jan Maasen, Berry van Oers, Redactie Dit wil ik met je delen, Carla van der Vlist, Hub Vossen, Jozef Wissink.
Eindredactie: Hub Crijns.
Foto omslag: Hub Crijns.
Redactie en uitgever: LKDB, 's-Hertogenbosch.
Opmaak: Hans van Eck (Impressio Communicatie)
Druk: Drukkerij De gebroeders Roggeband Breda.

Gehele of gedeeltelijke overname van artikelen uit dit tijdschrift wordt op prijs gesteld, mits de bron wordt vermeld.
Voor overname van foto's, gedichten en cartoons neemt u contact op met de eindredacteur: crijns@ziggo.nl

ISSN 0922-9647

LKDB

Meditatief

Waar het op aankomt

Is dit niet de inzet die ik verkies:
boeien van onrecht verbreken,
knellende banden
van vrijheid en onderdrukking
aan stukken slaan?

Is dit niet waar het op aankomt:
hongerigen je brood reiken,
vluchtelingen een tehuis bieden,
naakten kleden,
je medemens niet verloochenen?

Dan zul je licht zijn,
glanzen als een nieuwe dageraad;
kracht keert in je terug,
je kunt verder,
met gerechtigheid
als de zon op je weg.

Als je hem aanroept, het Licht,
dan antwoordt hij.

Als je om hem schreeuwt,
zal Hij zeggen: hier ben ik.

Als je niemand onderdrukt, of minder acht,
als je het kwaad onverbloemd aan de kaak stelt,
als je je brood deelt met iedere behoeftige,
en als je de verlangens van de armen niet negeert,

dan zal jouw licht
stralen in deze donkere wereld.
Zijn licht zal stralen in jouw bestaan!

Harry Krebbers,
naar Jesaja 58, 6-10
in: Medemens-3,
Kerk in Actie 2014, pag. 9